ENSV Riiklik Avalik Raamatukogu

JÄRVA TEATAJA

NR. 19. LAUPÄEVAL, 12. VEEBRUARIL 1944. A. 4. AASTAKÄIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse kõnetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

47 vereohvrit

Meie lehe tänases numbris leiavad lugejad jubeda teate: oma ajutisel pääsemisel üle Narva jõe tapsid bolshevike eelüksused 47 rahulikku eestlast-tsiviilelanikku, kelle ainsaks süüks on see, et nad jäid kohale ja uskusid, et need kahejalgsed, kes võib-olla tulevad „päästmis"-fanfaaride kräuksudes idast, on ikkagi eeskätt inimesed ja sõjamehed, sest nendega on ju USA ja Briti „demokraatide" südamlik sümpaatia, nemad peavad ju olema Euroopa tuleviku eest võitlejate kaotuse korral isegi uue korra loojaks Euroopas, nagu seda on korduvalt kinnitanud anglo-ameeriklaste hääletorud.

Paraku selgus Nõukogude Liidu õige pale, vaatamata igasugustele vahepealsetele Moskva manöövritele maailma avalikkuse ja eeskätt kergeusklikkuse petmiseks, aga liialt ruttu. Sõjameestega pole neil loomastunud jõukudel, kes oma monstram-lõustade verevahus leemendades tungivad üle oma seltsimeeste laibahunnikute, midagi ühist. See on kõige jubedam ja toorem mõrvarite ühiskond, kes ei tea midagi sõjast ega selle seadusist, vaid kelle ainsaks sooviks on — hullunud verejanus tungida edasi, et vallutada maailma, muuta see kõrveks ja tappa soojaverelist inimest. Veri, soe inimveri ja selle joobnustav lõhn — see on neile kõik. Muid inimlikke väärtusi ega seadusi bolshevik ei tunne.

Kirjutades 47 vereohvrist ja meenutades hiljem avastatud ning igavesti jäljetuiks jäävaid haudu bolshevismi 1941. a. võimupäevilt, tahaksime küsida lääne plutokraatidelt, kelle pilgud soojas armastus- ja solidaarsustundes viibivad Narva jõe paremal kaldal, kas nende pilgud on kunagi võimelised tungima ka *sama* jõe vasemale kaldale ja läbima uduseina saatanliku verejanu ja inimlikkuse ning eluseaduste ja jumaluse vahemaal?

47 moonutatud laipa Narva-Jõesuu-on bolshevismi tõelise pale eksimatuks peegeldajaks kogu maailma ees. Oles neb rahvuste sisemisest väärtusest, kuidas nad suudavad neid näha. Meile on aga meie teed selged. Neid teid kristaliseerivad leitnant Partsi meeste Paidest lahkumisega seostuvad elamused, milliste suhtes lugejad leiavad lähemaid andmeid meie tänasest lehest teisalt, neid selgitavad kaitseteenistuskomisjonide ülekoormatused ja meeste tung kodumaa kaitsele. Neid teid selgitab lõpuks kujukalt tänases numbris avaldatud teade Eesti brigaadi asumisest Eesti piiride kaitsele. Et värskelt lippude alla kogunenud mehed jäävad ka väljaõppeks *kodumaale, see on juba* varem tehtud teatavaks.

Tehku Moskva maailma ees veel milliseid manöövreid tahes — kultuurne lääs ei lange, väljaarvatud vaimunõtrusega „õnnistatud" anglo-saksid, enam iialgi hullumeelse ida verejanusse uppunud nõdrameelsete valede ohvriks. Selle lääne hulka kuulub ka Eesti.

Korraks sai veel verdtilkuvate lõugadega bolshevistlik metsloom tungida üle Narva jõe ja jätta siia oma märgi, aga nüüd on sellel lõpp. Tuhanded ja tuhanded, isegi kümned tuhanded eesti mehed seisavad juba või tõttavad oma piiride kaitsele. Neil kõigil seisab silmi ees 47 vereohvrit Narva-Jõesuust. Need ohvrid kohustavad ja vannutavad ning meie kõik teame, mida see tähendab. Relvad ja mehed, eesti veri ja eestlase võrratu isamaa-armastus on tänasest alates elu või surma hinna eest oma piiride kaitsel loomade vastu. Ja meiega on Kõigevägevam, kes loonud Inimese oma näo järele.

—sp.

Nõukogude uued tugevad rünnakud löödi veriselt tagasi

Lõuna pool Pogrebishtshet hävitati vaenlase sissepiiratud võitlusgrupp. — Itaalias on vaenlane kaotanud Nettuno dessandipeas juba ainuüksi üle 4.000 vangi

Führeri peakorterist, 11. veebr. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Meie üksused idarindel löid taas arvukad tugevad nõukogude rünnakud ruumis lääne pool Nikopoli ja lõuna pool Krivoi Rogi, lääne pool Tsherkassõid, ida pool Shashkovi, ida pool Berezinat, Vitebski juures ja ruumis Luuga ning Peipsi järve vahel tugevais võitlusis, millised mitmes lõigus veel kestavad, tagasi. Kohalikud sissemurded puhastati vasturünnakutega. Tagajärjekail vasturünnakuil löödi vaenlase võitlusgrupid puruks ning vaenlane visati paljudes kohtades tagasi.

Lõuna pool Pogrebishtshet hävitati üks riade taga sisse*pi*iratud bolshevistlik võitlusgrupp. Vaenlane kaotas 1200 vangi ja 700 surnut ning arvukalt relvi ja muud sõjavarustust.

Piirkonnas lõuna pool Pripeti soid purustasid ühed soomusdiviisi osad üllatusrünnakul tugeva nõukogude ratsaväeüksuse.

Keskmises rindelõigus paistsid eriti silma jalgväekindral Jordani juhtimisel kindral-major Weberi all võitlevad alam-saksi 131. jalgväediviis ja ida-preisi 206. jalgväediviis kindral-leitnant Hitteri juhtimisel.

Nettuno dessandipeas jätkati Aprilia ruumi puhastamist ja vallutati ka Aprilia raudteejaam. Vaenlase rünnakud uuele kaitsejoonele varisesid kõikide relvade koondatud tules. Dessandi algusest arvates on ameeriklased ja inglased kaotanud Nettuno piirkonnas üle 4.000 vangi ja 89 tanki.

Vaenlase dessandikohad seisavad saksa raskete kaugelaskepatareide püsivas tules.

Lõunarindel valitses loode pool Cassinot kogu päeva elav lahingtegevus. Vaenlane, kes 3-dat korda oli tunginud sisse Cassino põhjaossa, löödi kibedais lähivõitlusis linna varemeist meie tublide soomusgrenaideride poolt jälle välja. Üks Casselnost põhja pool kaduma läinud kõrgustik vallutati vasturünnakul tagasi.

Ülejäänud rindel teostas vaenlane ainult lõigus ida pool Gaeto lahte tugevamaid rünnakuid meie kõrgustikupositsioonidele, millised osalt koondatud tulega, osalt vasturünnakul tõrjuti.

Ühe saksa konvoi julgestussõidukid tulistasid Monaku merepiirkonnas 8-st ründavast vaenlase jahipommilennukist 5 alla. 2 lennukit kaotas vaenlane sellele lisaks õhuvõitluses.

Saksa kaugvõitluslennukid uputasid Islandi idaranniku vaenlase 8.000-brt tanklaeva.

Põhja-ameerika pommilennukite üksused lendasid 10. veebr. keskpäevatundidel tugeva jahilennukite kaitse all Kesk-Saksamaa ruumi. Otsekohe ja tugevasti rakendatud saksa õhukaitse muutis vaenlasele võimatuks koondatud rünnaku. Sihitult pommiheidetel tabati eriti Braunschweigi linna elamupiirkondi. Ägedates õhuvõitlustes ja õhutõrjesuurtükkide poolt tulistati senistel, veel mitte täielikel andmetel 51 vaenlase lennukit, nende hulgas 32 neljamootorilist pommitajat, alla.

Möödunud ööl heitsid vaenlase häirimislennukid pomme asulaile Põhja- ja Lääne-Saksamaal.

Uputati 62.000 brt vaenlase kaubalaevaruumi

Bolshevike tohutu kahuriliha ei suuda sõdida Euroopa kaitsjate raudses tõrjes

Führeri peakorterist, 10. veebr. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Idarindel nurjusid ka eile lääne pool Nikopoli, lõuna pool Krivoi Rogi, ruumis lääne pool Tsherkassõid, ida pool Shashkovi, lõuna pool Berezinat, Vitebski võitlusruumis põhja pool Nevelit ja ruumis Ilmjärve ja Peipsi vahel tugevad vaenlase rünnakud ja nõukogude uued läbimurrukatsed rasketes võitlustes meie vägede kangelasliku vastupanu tõttu.

Shashkovi ruumis 8. veebruaril hävitatud vaenlase tankide ja kahurite arv tõusis 58-lt 113-le.

Elava kohaliku võitlustegevuse juures Polonoje-Luzki ruumis purustas üks ratsaväeüksus terava rünnakuga mitu vaenlase kompaniid.

Ilmjärve ja Peipsi vahel taandusid meie väed rinde lühendamiseks üksikutes lõikudes kõrvale kohaselt.

Rasketes tõrjevõitlustes lõuna pool Leningradi osutas erilist tublidust üks kindralleitnant Luzzny juhtimisel olev õhutõrjediviis. See tulistas ajavahemikus 14. jaan. — 7. veebr. alla 105 vaenlase lennukit ja hävitas kolme nädala jooksul 111 nõukogude tanki.

Aprilia ruumis kestsid päev läbi rasked võitlused. Vallutatud maastik puhastati briti vastupanupesadest. Üks vaenlase tankirünnak Aprilia vastu purustati omapoolse kahuritule läbi. Seejuures hävitati 17 tanki.

Meie õhujõud ründasid möödunud ööl vaenlase vägede majutamispaiku Anzio juures hea eduga.

Lõunarindel jätkasid ameerika väed loode pool Cassinot oma läbimurrukatseid päev läbi, *toetatuna tugevaimast kahuritulest.* Nad tõrjuti vihastes võitlustes saksa positsioonide ees tagasi.

Ülejäänud rindeosadel möödus päev kohaliku võitlustegevuse juures rahulikult.

Üksikud vaenlase lennukid heitsid möödunud ööl ja 9. veebruaril pomme asulatele Lääne-Saksamaal.

Ajavahemikus 1. — 10. veebruarini tulistati merevõitlusjõudude, kaubalaevade pardarelvade ja mereväe õhutõrje läbi alla 23 vaenlase lennukit.

Saksa allveelaevad uputasid Põhja-Atlandil ja India ookeanil 9 laeva kokku 62.000 brt. Üht laeva torpedeeriti.

Tartumaal tulistati alla 2 nõukogude lennukit

Tartust, 8. 2. Pühapäeva pealelõunat ilmus Tartu maakonna kohale 2 vene luurelennukit. Saksa jahilennukid tõusid otsekohe õhku, jälitasid venelast ja tulistasid mõlemad lennukid alla.

Maaväring hävitas Türgi linna

Neljapäeva hommikul hävitas uus *maavärisemine väikese Türgi linna Inebolu* Musta mere ääres täiesti. Londoni teadete kohaselt on senini leitud 400 laipa, kuna aga kardetakse veelgi suuremat surmaohvrite arvu.

Eesti brigaad asub kaitsma oma kodumaa piire

Brigaadi esimesed üksused saabusid Eestisse

Tallinn, 11. veebr.

Eesti brigaad on oma senisest asukohast viidud üle Eestisse.

Esimesed üksused on saabunud juba Eestisse. Brigaad aitab kaasa, et sulgeda enamlusele rünnakuteed Eestisse.

Teadaanne

Korduvate järelpärimiste peale teatan, et ohvitserid, sõjaväeametnikud, ohvitseride asetäitjad, sõjaväearstid, sõjaväe-loomaarstid, sõjaväeapteekrid, allohvitserid, sõjaväevelskerid ja loomavelskrid, arstid, loomaarstid ja rohuteadlased, kes kuuluvad 1904—1923 sünniaastakäikudesse, on kohustatud ilmuma kaitseteenistusvastuvõtupunktidesse samuti kui kõik teised 1904—1923 sünniaastakäikudesse kuuluvad kaitseteenistuskohuslased. Eriolukord on kehtiv ainult nende kohta, kes on saanud kirjaliku kutse kaitseteenistusse ilmumiseks. Erikutses on märgitud, kuhu ja millal kutsesaajad peavad ilmuma. Tallinn, 10. veebr. 1944.

Kindralinspektor.

Stalin ruttab

Seab vabariikide etteotsa oma kannupoisid

Berliin, 10. 2. (DNB) TASS-i teatel nimetati Valge-Vene Nõukogude vabariigrahvakomissariide nõukogu esimeheks Ponomarenko, kes seni oli Valge-Vene kommunistliku partei esimeseks sekretäriks. Iseloomustavalt nimetati ka Nõukogude Ukraina kommunistliku partei esimene sekretär Hrušišev mõni päev varem Nõukogude Ukraina rahvakomissariide nõukogu esimeheks.

Kuigi Stalin väliselt püüab näidata, et N. Liidu riigiaparaati demokratiseeritakse, siiski tõendab kahe tuntud enamlase nimetamine *Ukraina ja Valge-Vene Nõukogude vabariikide* etteotsa, kes tõeliselt on peremeheks Nõukogude Liidus, nimelt raudselt valitsev enamlaste partei ja selle peasekretär Stalin kellede kätte on kogu võim keskendatud.

Nõukogud tahavad tungida Atlandi ookeanini

London ega Washington ei takista Stalini huvisfääri laiendamist. — „Eesti Nõukogude Vabariigile" nimetatakse väliskomissar!

Stokholm, 8. 2. (DNB) „Svenska Dagbladeti" New Yorgi kirjasaatja teadete põhjal arvatakse Ühendriikides, et Nõukogude Liit kavatseb rajada võimsat huvisfääri Läänemerest Vaikse ookeanini ja Põhja-Jäämerest Egeuse mereni. Mõned poliitilised vaatlejad Ameerikas minevat koguni veel kaugemale ja kõnelevat võimalusest, et Nõukogude Venemaa huvisfäär põhjas ei pidavat algama mitte Läänemere äärest, vaid Atlandi ookeani kaldalt.

Selle rootsi teate järgi ollakse Ühendriikides ilmsesti täiesti leppinud enamluse võimuihadega. Stalin võib Nõukogude huvisfääri laiendada nii kaugele kui ta tahab — Londonis ega Washingtonis ei takistata teda selles. Kas Rootsis, kus neid küsimusi ainult tagasihoidlikult märgitakse, on jõutud selgusele miska tähendaks nendele enamluse ekspansiooniihade teostamine Skandinaaviale? Või on „Svenska Dagbladeti" teade tundemärgiks, et Rootsis hakatakse neid küsimusi taipama?

Stokholm, 8. 2. (DNB) Inglise ajalehe „Observeri" Moskva kaastööline kirjutab, et kuus või seitse Nõukogude vabariiki peab nimetama oma väliskomissarid, jatkates, et see on Nõukogude Liidu uue põhiseaduse rakendamise algus. Ukraina kõrval tulevat esmajoones küsimuse alla Karjala-Soome vabariik, Eesti, Läti ja Leedu, Valge-Vene ning tõenäoliselt ka Moldaavia vabariik. Siis tulevad järjekorda Tagakaukaasia vabariigid ja alles viimses staadiumis hõlmab Nõukogude põhiseaduse reform ka Aasias asuvaid vabariike. Saabunud teateil ei kavatse Nõukogud mitmekordset esindust rakendada kõigil juhtudel; Moskva nõuab seda õigust tingimata UNRRA konverentsidel.

See on tüübiline Stalini poliitika — kuulutada suurejooneliselt reformide teostamisest, kuid jätta endale vabad käed, et taotella takistamatult oma ekspansioonipüüdlusi. Seda näib mõistvat ka inglise ajakirjanik, sest ta rõhutab, et Moskva ei ole kindlaks määranud välisesinduste reformi, vältides seega taktikaliste manöövrite teostamisel kohustust uute komissaride ees ja vormiilist ühendust nendega.

Enamlaste veretöö Narva-Jõesuus

Ajutiselt Narva-Jõesuhu tunginud nõukogulased tapsid seal kõik kohalejäänud inimesed

Tallinn, 11. veebr.

Enamlaste ajutisel sissetungil Narva-Jõesuhu mõrvati kõik veel mahajäänud 47 eesti tsiviilelanikku enamlaste poolt kõige julmemal viisil.

Narva rindel puhkesid uuesti võitlused

9. 2. (DNB) Vitebski juures oli enamlasil teisel tõrjelahingu esimese viie päeva jooksul ülivõrd suuri kaotusi, et nende rünnakutegevus nõrgenes. Juba esmaspäeval piirdus vaenlane kohalike pealetungidega loode pool linna, teisipäeval nõrgenesid ka rünnakud linnast kagu pool.

Vaenlase läbimurrukatsete tagasitõrjumine idarinde kesklõigu lõuna- ja põhjaosas nõudis meie vägedelt raskete ilmastiku- ja maastikuolude ning vaenlase arvulise ülekaalu tõttu suuri pingutusi.

Idarinde põhjaosas arenesid teisipäeval vaid kohaliku ilmega võitlused, kuigi need mõnes kohas väga ägedaks paisusid. Loode pool Novo-Sokolnikit ründas vaenlane jällegi tugevate, tankidest toetatud jõududega. Ta tõrjuti aga vastulöökidega tagasi, kusjuures hävitati 5 nõukogude tanki. Ka Mšaga juures, Ilmjärve läänesopis kui ka põhja ja lääne pool Luuga jõge ja ida pool Peipsi järve alustasid enamlased hulga pealetunge, mis aga kõik jäid tagajärjeta.

Ka vaenlase rünnakuil Narva juures puhkesid uuesti ägedad võitlused, mis ei ole veel lõppenud.

Lahinglennukid toetasid maaväeüksusi peamiselt Luuga võitlusruumis ning tekitasid vaenlasele rünnakuil pommide ja pardarelvadega tunduvaid kaotusi inimeste ja materjali näol.

Ka teistes idarinde osades areneb võitlustegevus soodsalt.

Ukrainas on temperatuur tõusnud 16 kraadini, mis annab tunnistust lähenevast mudaperioodist. Kesklõigus on maastik vihma ja lume tõttu põhjatuks muutunud, põhjalõigus seevastu on teed kaetud libeda jääga.

Iga korralik eesti mees peab teadma, et ta koht on rindel ja relva juures

Bolshevike mõrvarünnak Kotkale

150 lennukit loopis 2 tunni kestel pomme

Helsingist, 11. veebruaril (DNB). Vaenlane teostas möödunud ööl 150 lennuki tugevuses õhurünnaku Kotkale ja selle lähemale ümbrusele. Rünnak kestis kaks tundi. Vaid üksikutel lennukitel õnnestus oma pomme linna kohal alla heita, kusjuures tekkis mõningaid akna ja hoonetekahjustusi. Seniste teadete kohaselt on mitmeis ümberkaudseis asulais 8 tsiviilisikut surma ja 2 haavata saanud. Materjalised kahjud on väikesed. Ründavaist lennukeist tulistas õhutõrje 2 lennukit alla. Maarinnatel luuretegevus. Onega järve skääridel hävitati üks vaenlase luureüksus.

Relvadega käes kindlustame elu

Nõukogude talveofensiivi teravik, mis juba üle kuu aja mitmes rindelõigus on otsinud läbimurru võimalust ja nõrgemat kohta idarindes, on nüüd üle kahe nädala ka juba Eesti piiride suunas — Leningradi ja Ilmjärve rindeile — teinud tohutuid pingutusi rinde läbimurdmiseks, Balti maade tagasi vallutamiseks loomulikult, et võimuhaaramisega Läänemerel sammuda ka oma kaugemale eesmärgile kogu Euroopa alistamisele Moskva võimu ja diktatuuri alla. Ta on selle eesmärgi saavutamiseks toonud juba kolmandat sõjatalve tohutuid inim- ja materjali ohvreid ja teeb nüüd oma viimast pingutust, mis peab lõplikult otsustama Euroopa saatuse.

Missugused tagajärjed oleksid Nõukogude uuel sissetungil Euroopas, s. o. esmajoones meie kodumaale ja teistesse Balti maadesse, see on meile ja ka kõigile Balti rahvastele selgem kui midagi muud praeguses maailmasõjas. Seda teame meie oma kogemusist aastail 1940/41 — ainult selle erinevusega, et need kolme aasta eest läbi elatud kogemused korduksid nõukogude korra uuel võimule pääsemisel kõige äärmise piirini, viha, nagu näitab juba ka juhtum Narva-Jõesuus, kättemaks ja bolshevistlik toorus pühitseksid meie rahva kallal oma pööraseimat orgiat. Et niisugune katastroof ei tähendaks ainult meie rahva hukkumist idavaenlase põlise tapakire ohvrina, vaid et see oleks ainult alguseks kogu kultuuri hävingule, ka see on meile selge ja isegi selgem kui paljudele teistele rahvastele, kes seni ainult kuulu järgi tunnevad nõukogude võimu, tema meetodeid ja eesmärke. Ja nagu see, kes teda varitsevat hädaohtu läpselt ja põhjalikult tunneb ja vastavalt sellele ka vastu oskab astuda, nii seisame meie ka praegu silmapilgu ees, kus meie täiesti teadlikuna olukorra tõsidusest peame rakendama kogu oma jõu ja tahte meie igivaenlasele vastuastumiseks.

Seepärast ei ole ka kahtlust, et üleskutse täielikule võitluspanusele, mille võimaldamine üldse praeguse maailmasõja raamides on õieti meie rahva usaldatavuse, küpsuse ja terviklikkuse tunnustamiseks, ka kohusetundlikku ja sihiteadlikku vastukõla leiab. Mitte ainult nende poolt, kes esimestena relvade juurde asuvad ja võitlusse astuvad, vaid kogu rahva poolt, keda see relvade juurde kutsumine tervikuna kohustab. Sest meeste sõttaminek, see asetab ju tõsiseid kohustusi kojujääjaile. Oma töökohalt sõjarajale siirdunud meeste asemele peab astuma naine, nii talus kui tehases, nii ametiasutustes kui eraettevõtetes. Silmapilk kohustab kõiki, nagu ta kohustab mehastuma võitlusse. Ja siinjuures kerkivad juba otseselt ja kiiresti täitmisele kohustused tagala poolt, kas või näiteks põllumeestele normide täitmise alal. Sest kui vägi tuleb kokku ja peab valmistuma võitlusele, siis vajab ta ka esmajoones süüa ja varustust ja kes teine kui meie ise peaks toitma meie sõdurit, kui ta on võitlemas just meie oma kodude ja talude julgeoleku ja kaitsmise eest.

Kuid see silmapilgu kohustus ei aseta meile ainult materjaalseid ülesandeid, vaid ennekõike ta nõuab meilt ka sisemist hoiakut, mis vastaks silmapilgu nõuetele. Peata olek, tarbetu ärevus, sest meie ei tohi unustada, et meie oleme relva ja võitluskaasluses Suur-Saksamaaga, kes ainukesena on tahteline ja ka suuteline kaitsma Euroopa rahvaste peret kõike hävitada ja orjastada tahtva bolshevismi eest, ja igasugune muu uisapäisus ei ole kohane meie rahva iseloomule. Meie peame kõik selle eest head seisma, et ka üksikud meie hulgast selles suhtes erandiks ei oleks. Et meil ei oleks neid nõrgakesi, kes ise kuuldustest end mõjutada laseks, ega neid kuritahtlikke, kes vaenlaste poolt levitatavaid sihilikke teateid rahva hulka kannaks. Sest meie ei tohi unustada, et sõjaolukorras ka niisuguseid nõrkusi palju karmimate abinõudega ravitakse. Tõsine aeg nõuab ka tõsist ja karmi olekut ja käitumist, nii nagu seda ka ametliku hoiatusega rahvale teatavaks on tehtud.

Ja kui ka karm aeg asetab meie elule palju valje nõudmisi, siis ei tohi meie sellest hoolimata lasta kivineda oma südameil, mis meid just seni kõige enam on aidanud koos püsida rahvana. Raske aeg nõuab meilt palju ohvreid ja nende kandmisel meil peab jätkuma südant koospüsimiseks ja üksteise toetamiseks, kuni oleme ületanud kõik raskused ja kindlustanud oma julgeoleku ja tuleviku. Selleks jatkub meil jõudu, usku ja ohvrimeelsust, kuni jõudmiseni eesmärgini. Selles teadmises astume ka praegu vastu neile võitlustele ja jõupingutustele, mida me ise endale oma õnneks kanda võtame.

T—m.

Esimesed rünnaklained

Ühe Eesti pataljoni võitlused Ilmjärve kaldal

Bolševike talveofensiiv idarinde põhjalõigus paiskas rasketesse võitlustesse ka meie Eesti pataljonid. Nagu seni rindelt saabunud teated kõnelevad, on eesti vabatahtlikud vanade traditsioonide kohaselt nüüdki teinud head tööd ja oma nimele au milliest erilist märkimist väärib major Rebase juhtimisel võitleva 658. Eesti pataljoni välja tõstmine Saksa sõjajõudude ülemjuhatuse teadaandes 28. jaanuaril s. a.

Kuid hästi on võidelnud ka teised samas rindelõigus rakendatud Eesti üksused.

Alljärgnevas kirjeldab meie kaastööline kpt. Soodeni pataljoni võitlusi, kes võttis vastu bolshevike kallaletungi üle Ilmjärve jää.

Igav ja ühetooniline on talvel Ilmjärve ümbrus. Nii kaugele kui ulatub silmapiir — valge lumine lagendik, ees jäässe kaanetunud järv. Üksikuil küngastel hallid külad. Kaugemal uinub bolshevike poolt varemeisse põletatud vana varjaagide linn Novgorod. Ümber linna on pilliatud lõhutud kirikuid ja kloostreid.

Siin kusagil järvekaela ja Volhovi liitekohas asub külmanud maasse kaevetud punkrites ja jooksukraavides kpt. Soodeni pataljon. Juba kuid on peetud siin valvet ja suunatud pilke itta: kas bolshevik ei mötle järsku panna keema pika aja kestel tarretunud riunet ja tungida kallale meie positsioonidele.

Ent päev ~vajub päeva järele ajamerre, ja palju Ilmjärve vett voolab Volhovi kaudu mööda Novgorodi Kremli müürist Laadoga poole, ilma et juhtuks midagi erilist. Vaid aegajalt vuhiseb üle jõe vastastikku mõningaid mürske ja tiirleb üksikuid lennukeid vastase positsioonide kohal.

Kuid mida nii kaua oli oodatud, juhtus ometi ühel jaanuari varahommikul.

Pataljoni paremal tiival kaitsel oleva kompanii üks rühmaülemaid virgub järsku mingi rahutusega südames. Ta hüppab välja punkrikoist, äigab käega üle silmade, viskab kiiruga selga oma sooja talvekuue, surub mütsi pähe, haarab seinalt püstolkuulipilduja ja tormab punkriuksest välja.

On veel poolhämar, ilm on sulavõitu, järvejäält tõuseb piimjast udu. On vaikne ja miski ei sega nii tavalist rahu.

Kuid millest see imelik rahutus?!

Leitnant ruttab piki sügavat jooksukraavi esimeste vahipostide poole.

Seal — äkitselt lõhestab hommikust vaikust äge kuulipildujaragin. Leitnant upitab end üle kraaviperve ja näeb, et udumüürist järvel väljub pikk ahelik valgeis moondriideis bolševikke. Nad tormavad kiirel jooksul rühma positsioonide poole.

Alarm!!!

Punkrites hakkavad vahipostide ägedaist tõmbeist kolisema punti seotud vasksed mürsukestad.

Kallaletung!!!

Poisid hüppavad naridelt. Üks-kaks on nad võitlusvalmis ja tormates neile määratud kohale — kes kuulipilduja- kes laskurpessa, kes miinipilduja, kes tankitõriesuurtüki juure. Momentaalselt avatakse ründavale vaenlasele marutuli kõigist relvadest. Korrapealt raugeb vaenlase rünnaku ägedus. Meie poiste seisukohtade poole ragiseb vaid mõni üksik valang püstolkuulipildujast. Kostab vaid mõningaid lällutavaid „urjää"- hüüdeid, ja sellega ongi esimene rünnak likvideeritud.

Meie positsioonide ette, lumisele jääle, on jäänud lamama kõik ründajad. — Kellegi neist ei olnud määratud astuda järve meiepoolsele kaldale...

Ent poisid saavad vaevalt toibuda esimesest üllatuslikust kallaletungist, kui udust tormavad esile juba uued kogud. Need pole aga enam valges riietuses, vaid tavalises bolševike „univormis" — ühel selljas mustusest võidunud poolkasukas, teisel sitsvoodriga vatijopp, mõnel peas läki-läki tolgendavate kõrvadega, teisel samuti riidenarts mähitud ümber pea.

Nüüd on kõigil selge — see on tuntud masskallaletung enamlaste mustri kohaselt. Selliseid nähti meie poiste poolt ka mööda nnd aasta kevadel Leningradi all. See on jultunuim inimeste hävitamine, mida inimaju on leiutanud. See võib tulla kõne alla vaid sellises sõjavões, kus inimese elu midagi ei maksa.

Laine laine järele ligineb punasõdureid meie poiste tuleruumi. Inimesed kukuvad silmile üksteise otsa, niidetuina tabavaist kuulidest.

Üks vapper Tartumaa vabatahtlik tankitõrjekahuri ülemana saadab ühe mürsu teise järele vastase ridadesse. Ka miinipildujad külvavad ründajaid üle oma tuhandete kildudega. Laibahunnik järvejääl aina kasvab. Kuid meie poisid jäävad endiste tundide jooksul murdmatuks.

Vaenlane on vahepeal oma kallaletungi laiendanud. Nüüd surub ta peale juba laial rindel.

Paremal kaugemal asuva ühe pataljoni nõrgemalt mehitatud positsioonide vahel õnnestub tal viimaks saavutada meiepoolne kallas. Tal on läinud korda moodustada sillapea, mida ta nüüd kõike mängu pannes püüab laiendada. Sissemurrukohta valgub masse nagu rohutirtsuparvi, kes tungivad üle lumiste kinkude tahapoole.

Kuid meie poisid esimestes jooksukraavides võitlevad endise visadusega. Vaenlase suunas lendab aina uusi valanguid ja vuhiseb uusi mürske ning granaate. Kuid olukord vaenlase sissemurru tõttu parema naabri juures muutub aina kriitilisemaks.

Enamlased murravad nüüd juba ka paremale peale. Paarisaja meetri kaugusel seljataga olevas külas keeb juba „tänavavõitlus" vaenlase ja kompaniigrupi meeste vahel. Selles lahingus lööb vaprasti kaasa isegi kompanii koer Traksi. Tema üheks eriliseks omaduseks isegi „rahu" ajai oli äärmine ebasümpaatia kõigi nende vastu, kes ei kannud välihalli mundrit. Ja nüüd, nähes kutsumata külalisi oma regioonis, kes veel pealegi on vaenus oma-poistega, ei suuda seda Traksi koerahing välja kannatada, vaid hambaid paljastades tormab ta larinal kõige tihedama salga hulka. Siin ta paiskab venelasi pikali ja veristab ning rebib neid, kust aga saab.

Vahepeal on kompanii saanud käsu tagasitõmbumiseks vasakule ja Traksigi lipsab nüüd majade vahele — ning läinud ta ongi. Vihaselt järelevihisevad kuulid vaprat sõduri-koera juba ei taba.

Tagapool ühes külas asus pataljoni staap. Peatselt pärast sissemurdu valgub bolševikke juba ka selle küla suunas. Ja nii sattuvad lahingusse isegi need mehed pataljonis, kellede kohta tavalisti armastatakse naljatelles lausuda, et need olevat „tagalaretid".

Nüüd pole aga enam keegi ees ega keegi taga. Nüüd on vaid ühine võitlus ühise vaenlase vastu. Kirjutajad viskavad sulepead nurka ja haaravad relvad. Kingsepp torkab naaskli saapaliistu, ja rätsepad lajatavad käärid lauale. Haaratakse püssid ja tormatakse vastu vihatud bolshevikele. Ning võideldakse nagu vanad sõjamehed, nagu mehed, kes teavad, mis on mängus: kodumaa ja vabadus.

Võitlus ei ole kerge. Vastane omab suure ülekaalu, kuid meie poisid suure visadusega. Mõnigi neist langeb samas, küla esimeste majade ees. Mõni saab haavata. Neid seob noor ülemarst oma ambulantsis. Temagi hoiab oma püstolkuulipilduja käeulatuse kaugusel. Viimaks näeb ta läbi akna enamlasi jooksmas juba esimeste külamajade vahel. Ja siis saabub ka käsk tõmbuda tagasi järgmise küla joonele. Haavatud tõstetakse maja taga ootavaile regedele, ja siis lähebki lahti kihutamiseks vastase kuulirahe all, et jõuda määratud kohta.

Järgmise küla joonel moodustatakse uus vastupanuliin. Nüüd on saabunud juba ka abi Saksa kompaniide näol. Samuti jõuavad kohale lülikute ragisedes rünnakkahurid. Siin peatatakse ka enamlaste edasitung, kes parajasti ründab valju „urjäätamisega" üht tühja naaberküla.

Vaprad sõdurid tõmbavad hinge. Kibe võitluspäev on jõudnud õhtule. Ees ootavad uued päevad ja uued lahingud.

Ltn. Puusepp

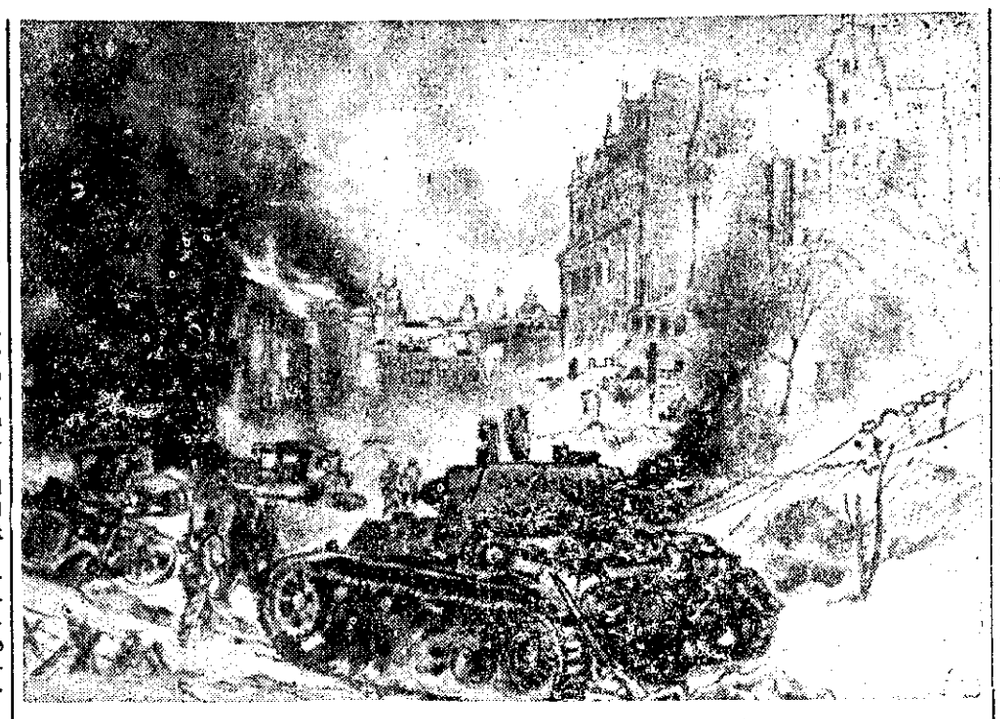

Sõja pale. (SS sõjakirjas. Buschulte joonis.)

„KURADI-DIVIISID"

Tõrjelahingus edela pool Leningradi osutas erilist väljapaistvust 61. jalaväediviis kindralleitnant Krappe juhtimisel.

PK. Sõjajõudude ülemjuhatuse austava mainimisega tõsteti taas esile üks neist idapreisi diviisidest, milline seisab idasõjakäigu algusest peale rängeimas tõrjevõitluses bolshevismi vastu. See on üks neist diviisidest, milline tormiliste rünnakutega tungis läbi Balti riikide kuni Volhovini välja ja hoidis sellest saadik tagasi aasia steppidest puhuvaid tuuli.

Kui diviis koondus ähvardava bolshevistliku kallaletungi tõrjeks oma Ida-Preisi kodukohta, oli ta juba Poolas ja lääneosjakäigul — diviisi osad olid muide ka Eben Emaeli vallutamise juures — võitnud oma lippudele esimese kuulsuse. Sõjakäik bolshevismi vastu, mis asetas idapreislased vahel ületamatuina tunduvate ülesannete ette, näitas diviisi kogu tublidust õiges valguses.

Ida-preislaste esimene rünnakuhoog murdis vaenlase vastupanu. Hõõguvas päikesepaistes tungisid rügemendid läbi Leedu, Läti ja Eesti edasi. Jelgava, Riia ja Tallinn on verstapostideks ta võidukal rünnakul. Juubeldades võtsid Eesti pealinna elanikud vastu oma vabastajaid. Siis valmistus diviis vabastama Eesti saari. Hommikuhämaruses tuhisesid rünnakupaadid läbi väina ja põlvini vees sumades jõudsid esimesed grenaderid Muhu saarele. Asjatult paiskasid bolševikud kõik oma jõud väikese sillapea vastu. Ida-preislased püsisid vankumatult, kuni rasked relvad olid maabunud ja edasitungi võidi jätkata. Julge operatsiooniga vallutati Muhu ja Saaremaa vaheline tamm. Tee Saaremaale, kus 25 aasta eest võitles ja suri sangarisurma Walter Flex, oli vaba. Ei päästnud bolshevikke ka see, et nad tõmbusid Sõrve poolsaare tugeva kindlustustevöödi taha. Ida-preislased purustasid riivi ja tuhanded bolshevikud alustasid teekonda vangipõlve. Sellega oli otsustatud ka Hiiumaa saatus.

Kus ida-preislased alustasid rünnakut, olid nad hirmuks nõukogudele, kes neid juba ammugi nimetasid „kuradi-diviisideks".

Ainult väheseid puhkepäevi said nautida ida-preislased. Siis seisid nad esmakordselt raskes tõrjevõitluses saksa rinde kaugele etteulatuval postil Tihvini juures. Nõukogud ähvardasid kitsast idasse haaravat rünnakkiilu ära lõigata. Seal rakendati ida-preisi diviis, et kaitsta taganemisteed. Temperatuur oli langenud juba alla 30 kraadi, kui ida-preislased astusid võitlusse. Nad püsisid vankumatult, taandudes siis samm-sammult vihaselt võideldes. Neil hämarail talvepäevil tuli bolshevikel iga jalatäit pinda kallilt verega osta.

Bolshevikud teostasid oma survet, kuni diviis oli jõudnud Volhovi äärde oma ettemääratud positsioonidele. Bolshevikud jätkasid oma survet ja ründasid päeval ja öösl. Ent nad ei pääsenud ainsatki sammu edasi. Siin, kus diviisil oli käsk peatuda, pidas ta vastu tolligi maast loovutamata. Asjatu oli bolshevike vereohver, mida nad maksid Grusino sillapea eest. Sillapea püsis kindlalt ida-preislaste käes.

Terve esimese sõjatalve läbi seisid nad siin ühes võitluste tulipunktis. Ja samuti nagu siin, osutusid nad väljapaistvaiks kõikjal, kuhu neid ka asetati, võideldes visalt ja eksitamatult, — Volhovi soodes, Duboviki juures ja suures lahingukatlas Volhovi ääres, kus ka selle diviisi osad olid mängus, kui suleti rõngas bolshevikkude ümber, kuna osa kamraade samal ajal tõrjus bolshevike vihaseid kergendusrünnakuid idast. Ida-preislased 61. jalaväediviisist, kus võitleb ka arvukalt reinimaalasi, westfaallasi ja pommerlasi, murdsid bolshevike rünnakuhoo suurtes tõrjelahingutes Laadoga ääres, nemad seisid Kirishi sillapeal, ida-preisi diviiside katsekivil.

Kus nad ka iganes võitlesid, Volhovi soode leitsakus, ida kauguste kristallselges pakases või tuisustel talveöödel, tegid nad, samuti kui nüüd raskes tõrjevõitluses Leningradi ees, läbi sõduri suure tuleproovi Nad seisavad nüüdki vankumatult ja kindlalt, elava vallina, mille vastu murduvad bolshevistlikud lained.

Sõjakiajas. Beckmann

Küttide võitlus võsas

PK.— Ilmjärve ruumis on sõda kaadunud võssa. Siin ei tunta enam kindlaid võitlusliine ega kaevikuid, vaid vaevalt veel kiiruga ja hädavajalikumalt kindlustatud külasid. Kaardil märgitakse rinnet mustade ja punaste nooltega.

Miilide kaupa laiuvad põhjast lõuna poole sood ja rabad, peites salakavalalt põhja kord õhukese jää alla, kord jälle uhtudes lumekatet kollakaspruuni veega. Madal võsa, padrik ja põõsastik katavad ümbrust. Kitsad maaribad soode vahel, sarnledes läbikäikudele mägedes, muutuvad võitluse tulipunktideks. Vaenlane saadab siin tulle oma metsistunud salku ja saksa sõdur on muutunud kütiks.

Piki maanteid, jälgides jõesängi või kasutades mõne küla kaitset, asub viimane luurates ja kindlustades oma relva või kuulipilduja taga. Tema ees laiub valgena ja vaikivana ei-kellegi-maa. Vaenlane on nähtamatu. Tihe võsa varjab ta liikumisi.

Vara algab videvik. Kauguses jahvatavad rasked kettidel sõidukid. On teadmata, kas see on oma või vaenlase järelvedu. Silmapiiril loidavad hõõguvate tõrvikutena põlevad külad. Raskete kahurite suud leegitsevad, peegeldudes sulavas lumes. Läbi märgade viltsaabaste ronib üles külm. Hõõrdunud jalad valutavad. Silmad kaumavad unetuist öist. Kehal krabistavad „pudulojused". Puhas pesu on juba nädalaid ainult unistuseks, samuti ka pesemine, sest, nii kummaline kui see ka kõlab, vesi on küla kaevudes harulduseks. Sellest piisab ainult hädavajalisimaks puhastamiseks võitluste vaheajal ja põletava janu kustutamiseks.

Vaikus uinutab väsinuid kardetavalt. Nad ajavad end pool-vägisi püsti, haaravad unesti käsigranaadid vöölt. Tähelepanu, vaenlane on lähedal!

Majade varjust libisevad välja valged kujud, püüdes jõnda võssa, mis algab juba viimaste hoonete juures. Nad tunnevad endi jalge all jõe habrast jääd, millel seisab juba sõrmelaiuselt vett. Üks viimastest kukub sisse. Kurinal tungib vesi säärikutesse. Kütt haarab kaldalt päästva puuoksa, puristab vihaselt — vanduda ei ole enam mõtet.

Nad sammuvad üksteise järele. Esimene on valvas, otsib jälgi lumes, juhib, orienteerub tõrvikute järgi laane taga. Teine püüab silmadega läbistada tihnikut vasakul, kolmas kindlustab ja luurab paremat tiiba. Aegajalt peatuvad nad kuulatamiseks. On salapäraselt vaikne. Puudub kuulipildujate närviline ragin, varemate üritusteaatemuusika. Kõik on hoopis teisiti. Igaüks kannab püstolkuulipildujat 36 lasuga. See teeb kokku 108 lasku —, palju, kui suudetakse ülatada, vähe, kui enn et ülatatakse. Käsigranaadid asuvad seostises vabamalt.

Varem teati kindlasti, — 100, 200, 300 meetri järele põrgatakse vaenlase positsioonidele. Siin võidakse sammuda tundide kaupa, ilma vaenlast kohtamata. Ja siiski on ta siin. Paremal pool algab soo. Jalajäljed täituvad pruuni veega. Pöörduda vasakule! Maapind muutub kindlamaks. Jalgade all tundub kõlmetunud rohututte. Silmad otsivad veelgi hoolsamalt jälgi. Veel peidab lumi paljutki, ent pehme ilmastik sööb valget katet. Ühel küttidest käib mõte läbi pea, nii lugesime seda Karl Maylt. Old Shatterhand avastas kõik jälgedest! Jumal teab, seda võib ju õppida — kuid sel sõjal on vähe tegemist indiaanlasromantikagal Ülemkütt saiga eesotsas peatub. Lumes leidub jalajäljed, küll sulavee läbi tuhmunuid. Ta kummardub. Samuti ka teised. Üks neist, kes kodumaal kaunab rohelist kuube, tuneb seda asja kõige paremini ja ajab jälgi. Mõlemad teised valvavad. Kütt pöördub rahuldustundega tagasi. Need on tema enda jäljed viimasest üritusest. Ta astus, nagu ta oli seda metsaametnikuna tegema harjunud iga 20 meetri järele jälje laiaks, asetades jala risti. Sellest tunneb ta oma astumise pitserimärgi lumes, mis muidu võiks teda narrida.

Nad läbivad maariba kuni teise soosäreni, kõnnivad ka veel seda mööda, leidmata siiski uusi jälgi. Siia ei ole valgusud bolshevikke, võib-olla 1000 meetrit kaugemal põhja või lõuna pool. Neid otsitakse ja ei leita, kuid äkki on nad seal, lebades, mõne teedetundja poolt läbi soo juhituna, küla serval. Tulevihud nende kuulipildujaist lõõvad klirisedes vähestesse veel terveks jäänud akendesse. Mõneks minutiks on võsasõda kujunenud avalikuks võitluseks, kuni bolshevikud vallutavad tee või taanduvad tundmatusse kaugusse, otsides teisal uut lünka.

Kui kütid pöörduvad koju, kuivatades tule ääres saapaid ja sokke ja lebades niisketel õlekubudel, teavad nad üht: kes siin tahab võidelda ja võita, peab omama teravat silma ja valvsust. Ta peab sisse tundma ja sisse elama loodusesse, mis on talle vaenuline, pakkudes seevastu vaenlasele kõiksuguseid võimalusi. Ta peab elama karmilt nagu kütt ja peab olema seda, mida nimetatakse täitsa meheks.

Sõjakirjasaatja Kurt Hoppe

Stalini õuduste-riigi praegune pale

MAHAJÄÄTUTE SAATUS

Enamlased mõrvavad ja küüditavad nende kätte tagasi langenud alade elanikkonna.

Iga päevaga saadakse uusi andmeid selle üle, mis toimub rajoonides, kuhu ilmusid enamlased uuesti. Pealtnägijad ja vangi sattunud punaväelased jutustavad enamlaste kohutavast terrorist rahuliku elanikkonna hulgas. Inimesed, kes kergemeelselt uskusid enamlaste propagandat ja jäid kohale, põgenevad nüüd karjadena läände, et pääseda piinast ning surmast.

Punaväe osadele järgnevad okupeeritud aladele peagi bolshevistliku partei võimud ja NKWD organid. Nõutakse kõikide „registreerimist", tegelikult on see aga inimeste ülekuulamine.

Selle „registreerimise" tulemusena lastakse igapäev maha sadu inimesi, kellel ei ole mingit süüd. Piisab ainult lihtsast või anonüümsest pealekaebamisest, et inimest kohe arreteerida ja maha lasta. Vähe sellest veel — kui keegi lihtsalt ei meeldi nõukogude ametnikule, ta saatus on sellega otsustatud. Enamlased lasevad maha ka lapsi. Lobedini linnas enamlased lasid maha Jekaterina Tavstkovi ühes nelja lapsega seepärast, et naine oli pesnud sakslastele pesu.

Vangi sattunud punaväelane Tarassov jutustas:

„Punaarmee järel liiguvad eriosakondade ja miilitsa staabid. Kogu mahajäänud elanikkond „registreeritakse" ja kuulatakse üle. Pärast sellist registreerimist paljud lastakse öösel maha. Punaväelastel ei lubata rääkida kohalike elanikega — „vabastatud vendadega" ega lubata neilt midagi vastu võtta, et „vältida mürgitust."

Jõle on vaadata võllasid: kõikjal teede ääres ripub poodult „sakslastele töötanud" tõlke, raudteelasi, külavanemaid j. t.

Punaväelane Kolotilkin jutustas:

„Kõik sakslaste juures töötanud lasti maha või saadeti tapvale sunnitööle. Kõik teised saadeti töödele rinde otsesesse lähedusse, nende üle on valju järelvalve. Mehed 14 — 62 a. mobiliseeriti erilistesse löögiosadesse.

Vigased ja haiged, kes ei saanud püssi lasta, saadeti meile suurtükiväe polku. Kuna meil ei jätkunud hobustest, pidid nad meile järele kandma laskemoona."

Kuid „registreerimine" ja sellele järgnenud terror on siiski ainult enamlaste esialgsed võtted, sellega ei ole nende „plaanid" mahajäänute suhtes veel kaugeltki lõppenud. Enamlaste silmis on kõik need inimesed, kes elasid kaks aastat ilma enamlasteta, „sotsialistlikule ülesehitusele" kaotsi läinud. Partei juhid mõistavad, et need inimesed enam ei usu pimedast peast enamlaste ässitusi ja muinasjutte „fašistide terrorist". Juba ainuüksi see tõsiasi, et nad pärast kaks aastat kestnud sakslaste valitsust veel elavad, on neile surmapatuks. Nad lükkavad enda olemasoluga ümber nõukogude propaganda vale, mille järele sakslased tapavad iga venelase. Seepärast NKVD asus süsteemikindlalt hävitama kõiki mahajäänuid, hoolimata sellest, kas nad olid sinna jäänud teadlikult või juhuslikult.

Arusaadavalt kõiki neid „vabastatud vendi ja õdesid" ei saa otseselt punaarmee ja N. Liidu rahvaste silmi ees maha lüüa. Kuid nende „likvideerimiseks" on enamlastel veel teisigi meetodeid, mis annavad samuti „tõhusaid tulemusi." NKVD täidab praegu stalinlikku käsku, mille kohaselt küüditatakse Siberisse kõik ukraina ja vene talupojad, kes olid sakslaste ajal jätkanud maa harimist. Nende asemele tuuakse sisemaalt sajaprotsendilisi nõukogude kolhoosnikke, kes ei ole „mürgitatud" üksiktalupidamise ideedega.

Paremini ei käi ka tööliste käsi, neid mobiliseeritakse ja aetakse erilistesse „karistuspataljonidesse", mille koosseisus nad täiesti ettevalmistamatult ja halvasti relvastatult visatakse kõige ägedamatesse lahingutesse. Ainult osale noorukeile antakse lühiajalist sõjaväelist õppust — kuidas käsitatakse vintpüssi. Kõik mobiliseeritud jäetakse erariidesse, neile ei anta mingeid eritunnusmärke. Eriti halvasti käib vaimulike käsi, kuigi Stalin on silmapette otstarbel lasknud valida patriarhi ja kõneleb usuvabadusest.

Kõigele sellele tuleb lisandada, et enamlaste poolt okupeeritud aladel valitseb kohutav nälg. Kolhooside taastamine on enamlastele heaks ettekäändeks, et riisuda talupoegadelt nende kariloomad ja toidutagavarad, mida nad vahepeal soetasid.

Seepärast ei ole imestada, et enamlaste poolt okupeeritud aladelt põgeneb läände igal ööl inimesi, kes varem kindlalt lootsid „omadele". Need inimesed räägivad mahajäänute traagilisest saatusest ja NKWD hirmuvalitsusest rahuliku elanikkonna hulgas.

KAOS NÕUKOGUDE TAGALAS

Enamlaste seljataga kummitab „roheline" oht

Mööda nud sügis ja saabunud talv tõid nõukogude tagalasse uusi märgatavaid raskusi. Töökäte puudus ja tervetelo majandusjuhtmõtetele vasturääkiv kolhoosisüsteem põhjustasid, et hulk leivavilja jäi kokku panemata või peksmata ja mädaneb veel praegugi põldudel või raudteede ääres hunnikus. Samal ajal aga kõik maa senised toidutagavarad on lõppenud. „Kindral Talv", mida enamlased tervitasid eelmistel aastatel liitlasena, tõi seekord endaga kaasa nii nõukogude rindele kui tagalale terava kütteainete kriis.

Isegi nõukogude ajalehed ei saa enam varjata neid tõsiseid häireid, mis kerkisid esile ühenduses üha teravneva toidu-, kütte- ja valgustusainete kriisiga kogu maal. Tagala kirjadest, mida leiti langenud punaväelaste juurest ja nõukogude sõjavangide seletustest nähtub, et kogu N. Liidu elanikkond on suundumas 1944. aastal vastu kõige lootusetumaile tuleviku-väljavaadeteile.

Punaväelane-sõjavang A. O. jutustab oma troostitust külaskäigust koduküllа. „Jõudes sinna, leidsin seal olevat kõik segamini. Kolhoosis, kus ka varematel aegadel ei olnud mingit rõõmu, olid nüüd kõik inimesed täiesti norutundes. Kolhoosi külvipind ei olnud ka mööda nud aastal vähenenud, kuid halva harimise ning väetamise tagajärjel oli muldne saak väga madal. Vilja saadi ainult 600—700 kg hektarilt. Kuid sedagi ei suudetud kõike kokku panna, sest kolhoosis ei olnud küllaldaselt tööjõudu.

Aga ka neis kolhoosides, kus õnnestus vili täielikult kokku panna, saadi leivavilja niivõrd vähe, et sellest ikkagi ei jatku. Mõningate arvestuste järgi paljudes kolhoosides võidakse anda igale töötajale tööpäeval vaid 100 gr leivavilja. Nii ootab talupoegi vältimatu näljaaeg."

Teiste sõjavangide jutustustest selgub, et mitmel pool kolhoosides oli viljasaak veelgi väiksem. Sellega ei suudeta toita isegi kolhoosi koosseisu. Kuid juhatus ei hooli sellest. Esijärjekorras kästakse ära anda riiklikud nõuded, hoolimata sellest, et kolhoosnikele ei jää nii peaaegu mitte midagi.

Sõjalised ja teised maksud nõutakse enamlaste poolt sisse, kui see on vajalik, ka vägivaldsel teel ning oksjonile määratakse kolhoosniku viimne varanatuke. Kui kolhoosnik ei kirjuta alla uuele riigilaenu tellimisele, siis ta ei saa kätte oma leivanormi. (Järgneb.)

Uusi tibukasvatusjaamu

Eesti Linnukasvatajate Seltsi möödunud aasta tegevuses olid märkimisväärseimaks sammudeks paljunduspunktide võrgu moodustamine ja korraldamine ja tõuparandustöö linnukasvatuses. Sugulavu ja paljunduspunkte on praegu umbes 60 ligi 7000 linnuga.

Seni on läbi saadud kodumaise tõumaterjaliga, vähesel määral on importitud Leedust hanesid.

Suuremaid kanapidamisi — umbes 10.000 lindu — on suudetud tsentraliseeritud sööda ga ülal pidada. Selleks on oma erilist heatahtlikkust näidanud turukorraldusvalitsus.

Munaekspordi poolt on ka väga hästi korraldatud haudejaamade võrk munaühingute juures.

Kavas on eeloleval aastal võimaluse korral sisse tuua Rood-ailendi tõukanu vere värskendamiseks.

Uudse üritusena on kavatsusel tibukasvatusjaamade ehitamine, kusjuures on juba kaheksa tibukasvatusjaama ehitusega alustatud.

Tibukasvatusjaamade ehitamiseks materjalide ostuload annab Eesti Linnukasvatajate Selts. Jaamad jääksid ümbruskonna tibudega varustajaiks.

UUDISEID KODUMAAKONNAST

Suur tunglemine Paide kaitseteenistuskomisjonis

Komisjoni töö venib vähemalt päeva võrra üle ettenähtud aja

Meeste tung Paide kaitseteenistuskomisjoni on muutunud viimastel päevadel eriti suureks, mis oleneb suurel määral ka sellest, et paljud, kes ühel või teisel põhjusel ei saanud ilmuda komisjoni ettenähtud päeval, teevad seda nüüd, komisjoni viimastel vastuvõtu päevadel. Komisjon töötab suure ülekoormatusega ja pingeliselt. Päevad läbi, varahommikust hilisõhtuni, sumisevad vastuvõtukomisjoni avarad ruumid ning kogu ümbrus meestest, keda kõnetades selgub, et juhud, kus ühest talust või perest läheb sõjateedele 2-3 meest, nende hulgas tihti 2 põlve, ei ole haruldased.

Meeste meeleolu kõikjal on võitlejalikult julge ja kindel, hoiak distsiplineeritud ja mehine. Elavaks arutlusaineks ooteruumides on viimased sõjasündmused, milliseid eriti idarinde põhjalõigu osas jälgitakse suurima tähelepanuga. Samal ajal ei lakka sõjameeste arutlus sellest, kuidas suudab tagala säilitada ja tõendada oma võrdset väärikust võitleva rindega.

Kõnetades kompetentseid isikuid komisjonilaua taga selgub, et komisjoni töö Paides venib vähemalt päeva võrra ettenähtust pikemaks.

Suure koormatusega arenevad vastuvõtu-tööd ka komisjonides Türil, Tapal ja Järva-Jaanis.

Järva noored rakenduvad kodumaa vabaduse kaitseks

Järva tütarlaps-noored said omale juhi

Noorte töö Järva maleva näitab viimasel ajal märkimisväärselt tõhusaid edusamme. Sellest pole palju aega tagasi, mil Järva noorte maleva juhi kohustetäitjaks nimetati praegune Sakala noorte maleva juht Ph. Adler, kuid sellele vaatamata on Ph. Adler suhteliselt võrdlemisi lühikese aja vältel jõudnud nii mõndagi korda saata. Viimase eesistumisel pidas neli päevil oma esimese koosoleku ka Järva noortemaleva nõuandestaap, kus päevakorras oli maleva 1944-45. a. eelarve ning küsimused, millised ühenduses noorte eeloleva tegevuskavaga. Toimunud koosolekul kiitis nõuande-staap maleva juhi poolt koostatud eelarve heaks. Vastavalt maleva juhi käskkirjale kuuluvad momendil Järva noortemaleva nõuandestaapi järgmised isikud: organisatsiooni- ja personaalosakonna juhataja — Järvamaa Rahvakasvatusameti juhataja H. Leeman; kehalise kasvatuse osakonna juhataja — tegevsportlane A. Maalstein; kultuur-, õppe-, pressi- ja propaganda osakonna juhataja — „Järva Teataja" toimetaja H. Ansmik, ning sotsiaal- ja tervisheiuosakonna juhataja — Paide ümbruse jaoskonna tervishoiuarst dr. J. Läts.

Mis puutub Järva noorte maleva tegevusse lähemas minevikus, siis tuleb esmajoones allakriipsutada asjaolu, et seni on maleva organiseerimisega jõutud niikaugele, et on moodustatud juba lippkonnad Paide, Tapale ja Türile, kuna teistesse keskustesse need on moodustamisel. Juba ellukutsutud lippkonnad arendavad elavat tegevust ning kõikjal valitseb elav huvi noorte tegevuse ja töö vastu. Lippkondade tegevust juhivad kohtadel energilised noored, kes selleks juba põhjalikumaid kogemusi omavad. Nii juhib Paide lippkonna tegevust Lembit Veeber, Tapa lippkonda Leopold Paal, kuna Türi lippkonna juhiks on Gunnar Meres. Lisaks otsesele noorte organiseerimistööle on omistatud suurt tähelepanu ka noorte isetegevusele, korraldades koondusi, võistlusi jne. Samuti on alustatud õpinguid noorte katsete korraldamiseks.

Neil päevil alustati Järva noortemaleva juures ka vastavate eeltöödega tütarlaste organiseerimiseks. Et noorte tütarlaste organiseerimine areneks kõigiti normaalselt ja edukalt, määrati Järva noorte maleva tütarlaste juhi kohustetäitjaks senine Järva noortemaleva asjaajaja pr. Martha Aasa, kellel selleks juba vastavad kogemused olemas. Viimase poolt on astutud juba vastavad sammud teiste maakonnas asuvate keskustega, mille tulemusena on leitud vastavad isikud Tapal ja Türil. Sellekohaselt alustab noorte tütarlaste organiseerimist Tapal pr. Erika Perem, kuna Türil võtab tütarlaste organiseerimise ja juhtimise endale prl. Lydia Riis.

Arvestades erakordselt tõsise ja raske ajaga, muutub arusaadavalt ka Järva noortemaleva töö vastavalt sõjaaja olukorrale. Kindlasti tahab iga Järva noor vastavalt oma võimeile teoga kaasa aidata oma kodumaa kõvanguks. Siin avanevad noortel laialdased võimalused nende rakendamisel sõjalisse abiteenistusse. Seoses sõjalise abiteenistusega alustati neil päevil kõigi tütarlaste registreerimist peatselt maleva staabi juures algavatele esmaabikursustele. Nagu maleva staabist kuuleme, areneb see kõigiti edukalt, kusjuures soovijate arv kasvab päev-päevalt.

Voodipesu ja voodeid haavatuile

Tartlased on soojalt suhtunud ERÜ üleskutsetesse

Haavatud eesti rindevõitlejate eest hoolitsemine Tartus teeb pidevaid edusamme. Paljud tartlased on järgnenud ERÜ Tartu ringkonnaameti üleskutsele ja annetanud Tartu Eesti Kohalikule Sõjaväehaiglale voodilinu, patju ja käterätikuid. Annetuste kokkutoomine jätkub.

Tesipäeva hommikul külastas ERÜ Tartu ringkonnaameti esindaja pr. E. Borkman nimetatud haiglat ja andis seal üle esimese koguse kokkutoodud annetusi.

Samuti on annetusi voodipesu ja käterätikute näol teinud arvukalt Tartumaa elanikud, kes on annetanud ERÜ piirkonnajuhtide kaudu.

Valga naiskoor asus kudumistööle

Seoses kiire kinnaste ja sokkide kudumise aktsiooniga, mis algas ERÜ korraldusel eesti sõjaväele varustuse valmistamiseks, otsustas Valga naiskoor A. Pruksi algatusel võtta osa kudumisaktsioonist. See eeskuju pälviv otsus tekti üksmeelselt kõikide kooriliikmete poolt ja kõik kooriliikmed on juba asunud kudumistööle.

Lehviva lahinglipu all siirdus järvalaste esimene eshelon Paidest sõjateedele

Leitnant Endel Partsi meeste südamlik lahkumine formeerimiskohast. — Rinne ja tagala tõotasid kaitsta Eestit bolshevismi eest

Neljapäeva lõunal lahkus Paidest esimene eshelon järvalasi, et asuda vastavasse väljaõppe kohta. Sündmus, kuigi see avalikult poland teatav, oli meelitanud kokku väga suure saatjaskonna, milline koos lahkujate ja sõjateele asujatega elas üle kauneid ja liigutav-hardaid silmapilke. Lahkumistseremoonia, milline algas rahvamajas, kestis õieti hetkeni, millal lahkujatele Paidest kingitud lipp kadus viimase tähisena rongil lehvides Türi suunas kaugusesse.

Lahkumiseks olid sõjateele asuvad järvalased kogunenud neljapäeva lõunaks rahvamajja, kuhu selleks puhuks olid ilmunud ka Järva maavanem H. Lipp, Järvamaa Omakaitse juht major J. Jaagund, Harju-Järva abiprefekt J. Reio, Järvamaa Rahvakasvatusameti juhataja H. Leeman j. t.

Esimesena võttis sõna esheloni juht, Vabadussõja veteran ja kapten A. Irve kaasvõitlejaid soomusrongil, leitn. Endel Parts, kes meestele esitles saatma tulnuid ja palus siis maavanemal võtta sõna. Maavanem H. Lipp, pöördudes lahkujaile Järvamaa rahva nimel, käsitles soojades sõnades momendi ülesandeid ja raskust ning meeste osa oma kodumaa, rahva ja vabaduse eest võitlemisel. Kriipsutades alla eestlaste vabadustungi esiisade püha pärandina ühelt poolt ja

tõstes esile Eesti mehe võitlejavaimu ning üleolekut meid taas ründama asunud massist, ütles maavanem lahkujaile südamest jällenägemiseni — võitjatena.

Teisena pöördus lahkujate poole Järvamaa Omakaitse juht major J. Jaagund. Kui sõjamees sõjameestele kõneledes, puudutas ta peaasjalikult võitlusvaimu murdumatust ja au, mida igaühe võitlus tähendab oma rahvale. Oma sõnavõtu lõpetas major Jaagund võimsalt lauldud rahvushümniga.

Lahkujate nimel võttis seejärgi sõna Vabadussõja ja metsavendlussangar leitn. E. Parts, kes Järvamaa lahingmeeste nimel palus maavanemat võtta vastu tõotus, et need, kes täna oma kodulinnast asuvad võitlusteedele, kindlustavad murdumatu ja Vabadussõja vaimust kantud

võitlusuljusega alatiseks tagala julgeoleku. Mehed, kes täna lähevad, ei tee häbi ei võitlejaile, Järvamaale ega eestlusele.

Nende sooviks jääb aga, et tagala oleks vääriline rindele. Lahkujate nimel andis leitn. Parts maavanema kaudu edasi kõikide meeste tervitused kogu Järvamaa rahvale. Surudes lõpuks lahkumistervitusena maavanema kätt, tõlgitses tubli ohvitser seda käepigistust võitleva rinde ja samuti võitleva tagala sümboolseks ühtekuuluvustõotuseks kuni kindla ja otsustava võiduni. Moment oli sedavõrd südamlik ja liigutav, aga seejuures ka lihtne, et paljude silmi ilmus pisaraid.

Seejärgi rivistusid mehed rahvamaja ette, kusjuures maavanema ja omakaitse juhi poolt anti leitn. Partsi kompaniile üle sini-must-valge rahvuslipp. Lipu võttis vastu leitn. Parts, märkides seejuures, et

selle lipu all, milline viiakse kaasa kodumaakonna kingina ja jääb ühtlasi üksuse lahinglipuks, lähevad järvalased sõjateele, valmis katma seda lippu ja neid värve kustumatu võitleja-auga.

Meeste vaimustus neile juba kodulinnas annetatud lahinglipu puhul oli siiras ja varjamatu, nakatades ka saatjaid.

Lipu lehvides sammusid mehed seejärgi korralikus rivis oma juhi leitn. Partsiga eesotsas jaama, kus asuti kiiresti vagunitesse. Selleks ajaks oli kogunenud saatjaid veelgi enam, nii et avar jaamaesine ei tahtnud kõiki peaaegu mahutadagi. Jaama siirdusid ka ülalnimetatud asutuste esindajad, kes jälgisid esheloni lahkumist Paidest.

Annetatud lipu lehvides esimesel vagunil, hakkas rong pikkamööda liikuma jaamast, kusjuures täiesti spontaanselt kostus üheaegselt kõikidest vagunitest võimas ja mehine, tõotuslik marsilaul „Jää vaba Eesti meri . . ." Lahkumishetke spontaansus ja meeste enesekindel võitlejajulgus haaras kaasa kogu saatjaskonna, kellest ükski ei lahkunud jaamast enne, kui Türi suunas lahkunud rongi tähistas veel ainult nõrk suitsuriba võsametsa kohal ja viimase tähisena lehviv väeosa lipp sulas kaugusesse.

Meeleolukaks ja massehaaravaks kujunes esheloni edasisõit ka Türilt, kus Järva esheloniga liitus ka Viljandi eshelon. Saatjate hulgas võis näha ka rida neid, kes teinud ise kaasa Vabadussõja võitlused ning kes oleksid läinud nüüdki jälle, kui aastad poleks söönud vahepeal juba liialt nende tervist. Vaimustus, mida täna nägime, ütlesid neist mõnedki, ületab kaugelt selle, mida nägime Vabadussõjas. Mehed, kes praegu lahkusid sõjateele, teavad, mille eest neil tuleb võidelda. Ei ole kahtlust, et selline võitlusvaimustus tagab meile võidu ning vabaduse ja tuleviku väikesele, armsale Eestile.

Linanormi täitmise esimeseks tähtpäevaks 30. aprill

Kindralkomissari määruse järgi 15. 11. 1943. a. on iga linakasvataja kohustatud 943. aasta linasaagist andma sundnormi. Omal ajal väljaantud tõendid ja vabastamised sundnormikohustustest on kehtetuks tunnistatud. Arvamus, et teatavad vallad ja isegi maakonnad on linanormi andmise kohustustest vabastatud, on seega ebaõige. Linanormi andmiseks kohustuslike hulga vähendamist või sellest vabastamist võib ainult siis lubada, kui linakasvataja toob tõendi, et tema lina on osaliselt või täiesti hävitatud linanormi või mõne loodusejõu läbi.

Normikohustuslik alammäär külvipinna hektaarilt on 200 kg ropsitud lina või takku või 600 kg murtud lina või 1200 kg leotatud lina, millest 60% kuni 30. aprillini 1944 peab ära antud olema, ülejäänud 40% aga 30. juunini 1944. a. Iga ühe riigimarga (1 rmk.) väärtuses äraantud ropsitud linade, takkude, murtud või leotatud linade eest on linaandjal õigus saada preemiaks 2 tekstiilkaubapunkti. Premeerimine 2 tekstiilkaubapunktiga on ette nähtud kogu 1943./44 majandusaastaks ja iga antud koguse eest a 1 rmk. väärtuses, s. t., et premeerimine ei ole seotud mingi äraandmise tähtpäevaga ja normi ning ülenormi andmisega.

Niisiis võib linaandja oma lina ära anda ka mitmes osas ning kui ta oma lina müüb ka pärast 30. juunit 1944. a., saab ta igal juhul määratud preemia. Tekstiilpunktidetähed antakse kätte kohe pärast lina äraandmist ühes väljamaksmisega kokkuostupunktis, mitte vallavalitsuses.

K/K „Estonia" ja kokkuostuks õigustatud linafirmad ja linavabrikud peavad oma linakokkuostukohad jaotama üle maa, nii et iga linakasvataja vabal valikul võiks kõige mugavamini kätte saada temale soodsaimas kohas asuva kokkuostupunkti ja seal oma lina müüa.

Ei ole õigustatud, kui tekstiilkauba müümise juures punktitähtede vahel mingit vahet tehakse. Korraldus, et ühe- või kümnepunktilise tähe vastu müüakse üht teatavat kaupa ja kolme- ning viiepunktiliste tähtede vasta teist, on kehtetu. Iga punkt loeb samaväärselt.

Linakasvatajad, kes oma normikohustused on täitnud 1943. a. saagist, on õigustatud isevarustamiseks laskma kedrata ja kududa linasaadusi vastavais vabrikuis.

Tasu eest ketruseks lina vastuvõtmine toimub jälle arvates 1. märtsist 1944. a. Sel juhul tuleb aga osutada asjaolule, et sõjaolukort tingitud põhjusil linavabrikull ei ole võimalik tasu eest töötada piiramatul hulgal, ning seepärast tuleks kaaluda, kas siiski kõigel premeerimisel 2 punktiga iga ühe rmk. eest kasulikum ei ole lina ära müüa ja osta valmiskaupa tekstiilpunktidega, kui oodata lina vastuvõtmist ja tasu eest ümbertöötamist.

Imporditi karusloomi

Eesti Karusnahaloomakasvatajate Seltsi tegevus piirdus mööduunud aastal peamiselt imporditehingutega. Selts importis Saksamaalt möödunud aastal 200 küülikut, kes kuulusid mitmesugustesse lihakarusnahatõugudesse. Samuti imporditi Saksamaalt 130 naaritsat (nertsi). Soomest toodi 15 hõbe- ja 10 plaatinarebast.

Kõik imporditud loomad toodi siinsete tõugude parandamiseks ja saadelaiali meil olemasolevatesse kasvandustesse.

Üldiselt on möödunud aasta olnud töö ja raskusterikas.

On tulnud ületada igasuguseid takistusi transpordiküsimustes, samuti karusnahaloomade söödaküsimustes.

Eeloleval aastal on seltsil oma tegevust senises vaimus jatkates kavatsus

enam rõhku panna küülikute kasvatamisele

ja teiste karusnahaloomade arvu säilitamisele.

Amblas marutõvejuhtum

Esinenud marutõvejuhtumi tõttu Ambla alevikus kuulutati marutõvepiirkonnaks Ambla alevik ja marutõveohtlikuks piirkonnaks kogu Ambla vald ta administratiivpiires Albu vallast Sääsküla, Lahala, Anniste, Orgmetsa, Aravete ja Kurisoo külad, Lehtse vallast Lehtse, Pruuna ja Tapa asundused, Kurge, Lasti, Läpi, Rägavere, Põriki, Kuru Jootma, Seene, Näo, ja Karkuse külad, Tapa linna, kuni raudteeni, läänepoolne osa.

Virumaal said elektrivoolu 50 majapidamist

Sõjaaja raskustest hoolimata jätkuvad Virumaal pidevalt elektrifitseerimise tööd. Järjekordselt sai nüüd elektrivalgustuse Kohtla vallas Saka küla, kus mööduunud nädalal vastava pidulikkusega lasti äsja püstitatud liini vool sisse. Kogusummas sai elektrivalgustust 50 majapidamist, peale selle kohapealne rahvamaja ja koolimaja.

Töölt puudumine on karistatav

Omavoliliselt töölt puudumise pärast karistas Viljandi jaoskonnakohtunik neljakuise vangistusega lukuseppa August A-d. Süüalune teenis sõjaliselt tähtsas käitises, kuid puudus töölt korduvalt, olgugi et tehase arst leidis ta töövõimelise olevat.

kaitse juhi poolt anti leitn. Partsi kompaniile üle sini-must-valge rahvuslipp. Lipu võttis vastu leitn. Parts, märkides seejuures, et

selle lipu all, milline viiakse kaasa kodumaakonna kingina ja jääb ühtlasi üksuse lahinglipuks, lähevad järvalased sõjateele, valmis katma seda lippu ja neid värve kustumatu võitleja-auga.

Meeste vaimustus neile juba kodulinnas annetatud lahinglipu puhul oli siiras ja varjamatu, nakatades ka saatjaid.

Lipu lehvides sammusid mehed seejärgi korralikus rivis oma juhi leitn. Partsiga eesotsas jaama, kus asuti kiiresti vagunitesse. Selleks ajaks oli kogunenud saatjaid veelgi enam, nii et avar jaamaesine ei tahtnud kõiki peaaegu mahutadagi. Jaama siirdusid ka ülalnimetatud asutuste esindajad, kes jälgisid esheloni lahkumist Paidest.

Annetatud lipu lehvides esimesel vagunil, hakkas rong pikkamööda liikuma jaamast, kusjuures täiesti spontaanselt kostus üheaegselt kõikidest vagunitest võimas ja mehine, tõotuslik marsilaul „Jää vaba Eesti meri . . ." Lahkumishetke spontaansus ja meeste enesekindel võitlejajulgus haaras kaasa kogu saatjaskonna, kellest ükski ei lahkunud jaamast enne, kui Türi suunas lahkunud rongi tähistas veel ainult nõrk suitsuriba võsametsa kohal ja viimase tähisena lehviv väeosa lipp sulas kaugusesse.

Meeleolukaks ja massehaaravaks kujunes esheloni edasisõit ka Türilt, kus Järva esheloniga liitus ka Viljandi eshelon. Saatjate hulgas võis näha ka rida neid, kes teinud ise kaasa Vabadussõja võitlused ning kes oleksid läinud nüüdki jälle, kui aastad poleks söönud vahepeal juba liialt nende tervist. Vaimustus, mida täna nägime, ütlesid neist mõnedki, ületab kaugelt selle, mida nägime Vabadussõjas. Mehed, kes praegu lahkusid sõjateele, teavad, mille eest neil tuleb võidelda. Ei ole kahtlust, et selline võitlusvaimustus tagab meile võidu ning vabaduse ja tuleviku väikesele, armsale Eestile.

Talumetsade küttepuude normi täitmise tähtaega pikendati

Arvesse võttes praegust ilmastikku ning teeolusid, on kindralkomissari poolt talumetsades 1943/44. talvepoolaastal küttepuude raiumise määruses 13. oktoobrist 1943. a. § (1) 1. ettenähtud 1943/44.a. esimese poole küttepuude normi täitmise tähtaega pikendatud ühe kuu võrra.

Seega on ette nähtud 1943/44. a. esimese poole küttepuude normi täitmise viimaseks tähtajaks 15. märts 1944. a. Soodustatud korras täitmise tähtaeg lõppes selle osas 15. jaanuaril 1944. a.

Tallinnas keelati alla 16.a. vanuste õpilaste liikumine õhtuti

1. veebruarist kuni edaspidise korralduseni on Tallinna koolivalitsusele alluvate koolide õpilasil, kes on alla 16. a. vanad, lubatud õhtul tänavail liikuda mitte kauem kui kella 19-ni.

Pärast seda kellaaega on õpilasil lubatud tänavail liikuda ainult täiskasvanute saatel või mõjuvail põhjusil.

H. Paldroki doktoripromotsioon

Tartu Ülikooli arstiteaduskonna poolt korraldatud pidulikul doktoripromotsioonil kaitses oma väitekirja Heiti Paldrok. Väitekirja teemaks oli „Naha seentõbedest ja nende levikust eriti Eesti algkoolide lastel."

Ametlikeks oponentideks olid professor K. Schlossmann, prof. A. Paldrok ja dr. med. Hansen.

Kaks inimest suri vingu

Jõgeval suri vingumürgitusse kaks inimest — Ella Kuusik ja Karl Kokk. Eelmisel õhtul oli köetud kivisöega ahju, kuid ahi oli suletud liialt vara, mis saigi saatuslikuks.

Rahvuslik kontsert-aktus Tallinnas

Tallinnas, Estonia kontsertsaalis, korraldati Tallinna Rahvakasvatusameti poolt pühapäeval, 6. veebruaril rahvuslik kontsert-aktus. Kõnega esines Narva linnapea major Rabach, kes rõhutas nõuet, et kõik võitlusvõimelised mehed haaraksid relvad ja astuksid üksmeeles idast ähvardavale vaenlasele vastu. Tõmmates rööbasjooni Vabadussõjaaegsete meeleludega, märkis kõneleja, et ka siis oli olukord raske. Ometi saavutasime suurelt osalt tulihingeliste noorte ennastohverdava võitlusega võidu bolševismi üle. Kõnet katkestasid mitmel puhul elavad kiiduavaldused.

Muusikalises osas oli ettekandeid eesti politseipataljoni puhkpillide orkestrilt, soololaule ning ka deklamatsioone Ruut Tarmolt.

Avar Estonia kontsertsaal oli osavõtjaist tulvil.

Sensatsioon

Sibavere Pikajaagu Antsu vanem poeg oli oma vastsetest esinduspükstest otsustavalt jagu saanud. Poiss oli alles kooliealine, ja olgugi, et polnud veel jõudnud sellesse easse, kus riidemuster, inglise lõige ja esmaklassiline rätsep tähtsat osa pidid mängima artikli juures, siiski polnud ka päris ilma nimetatud kaitseesemeta seni keegi veel tänavale ilmunud. Sellepärast oli vana Ants üpris mures, et poja häbelikkudele kehaosadele sooja- ja kattevara leida. Perenaine oli oma majanduslikkudest hiilgeaegadest säilinud tekstiiljäätmete panipaigas põhjaliku inventuuri teinud, kuid suuremate pingutuste peale vaatamata ei leidunud seal enam muud midagi kui pooliku sonimütsi voodri ja sinikaskollast kirja supeltrikoo restid, mille täituslikumalt alalhoidnud osadest vanem tütar oma ballikleidile oivalise garnituuri oli kombineerinud.

Vana Ants oli üldiselt tuntud moodsa elukooli vastuvõtliku õpilasena — kes oskas kombineerida, ratsionaliseerida ja vajaduse korral väikselt ka spekuleerida. Nüüd siis oli jällegi saabunud hetk, mis nõudis kõigi maiste võimaluste ja reaalsete oskuste kokkuvõtmist — sest poiss pidi ju ometi püksid jalga saama.

Ja ta saigi need! Kuidas, või milliste abinõudega täpselt just — sellest vaikib ajalugu. Kord hiljem, kui naabri noorperemehe Kiisa Kustase pulmas „metsakohin" inimesed tavalisest avameelsemaks oli teinud, oli Ants siiski välja lobisenud kogu selle loo.

Sellest on selgunud, et koga asi olevat läinud maksma vanad veesaapa sääred ja pool pakki presspärmi, mis omakorda küla kaupmehelt vana viidipaari vastu oli välja muunsterdatud. Et rätsep töö eest oli nõudnud kahe kuu spitsuunormi ja kutsekogudelt preemiana saadud rasserimisterade teritaja ja kolm tosinat kiaasnõõpe — sellest ei hinnatud targu siiski sõnagagi. Seda hinda oli ta siiski ise liiga kõrgeks pidanud, mis avalikkuses oleks ehk tema ärimehelikke kalduvusi kompromiteerinud.

Peaasi — poisil olid püksid jalas. Mis sellest, et tumepunased — selle eest aga paksud ja hästi soojad. Ja elu läks jälle edasi oma tavalist künklist rada . . .

Sibaveres oli ka seltsimaja, kuhu jõudehetkil koondus valla kultuursem element. See oli päris tõsine seltsimaja, kus oli jalutusruum, riietusruum ja isegi kaks väljas käigukohta. Et mitte ekslarvamusi sisseseade suhtes ei tekiks, siis olgu täiendusekõeldud, et oli olemas veel lavagi, mis seni oli lahutatud saalist eesriidega, nagu seda kord ette näeb. Just senini, sest ühel sünge hommikhämarusel tegi seltsimaja asjaajaja direktori kolmas kohusetäitja juhtuda leid, et seda ilusat tumepunast eesriiet teps polnudki enam. Ei olnud säilinud mitte sakilist ribagi laealla kurvaks mälestuseks ja asitõenduseks sündinud faktist.

Sündmus levis kulutulena. Nagu vapustus käis üle valla. Volikogu tuli kokku erakorraliseks istungiks. Kogu asi tunnistati üksmeelselt (mis harukordne asi oli) ebakultuurseks teoks ja soovitati isegi sellest avalikult vaikida, et mitte halba varju sibaverelastele tõsta.

Seltsimaja oli näinud omas püsivuses mitmesuguseid aegu. Isegi punased omal ajal olid täiendanud tema sisseseadet „kultuursete" loosungitega, habemikkude „pudreedega" ja veripunaste dekoratsioonidega. Ja nüüd — ? See oli ennekuulmatult ebakultuurne tegu, räägimata kogu asja majanduslikkudest kahjudest.

Kiires korras telliti kohale pealinnast ülemaalise kuulsusega detektiiv. Ja asi hakkas arenema suurlinlikus tempos.

Ühel päeval arreteeriti ootamatult Pikajaagu Antsu poeg ja viidi politseisse. Rahvas teadis pärast kahjurõõmsalt sosistada, et vana Ants toonud poja kotis koju, kuna püksid olevat pidanud jätma politseisse, sest detektiiv olevat avastanud poisi pükste materjali veresugulust kadunud seltsimaja eesriidega.

See oli vast sensatsioon!

Ja kui paar päeva hiljem keegi suusatav daam oma suusadressist samadel motividel pidi loobuma, siis võtsid juba kõik sibaverelased kontrollimisele oma viimasel ajal kahtlasematel võimalustel hangitud tekstiilkaupade tagavarad.

Detektiiv aga töötas edasi halastamatult. Tema vastav kollektsioon oli täienenud viimaste energiliste avastuste tagajärjel veel kahe saaniteki, akna eesriiete ja mõningate daamide iatiimsemate riietusesemete arvel.

Kuid see polnud kaugeltki veel kõik. Seltsimaja varahoidja harutas, lappis ja kombineeris, kuid tal läks siiski lõppude lõpuks korda kokku traageldada vaid kaskolmandikku endisest eesriide suurusest.

Veel puudus mõne vesti ja pükste võrra. Nende asukohta ei läinud isegi suuremate pingutuste peale vaatamata korda kindlaks teha, kuna detektiiv mobiliseeriti sõjaväkke ja ta katkestas oma töö kohal.

Keegi kunstiarmastaja kodanik otsustas aga omale määratud tekstiilpunktid annetada seltsimaja eesriide lappimiseks, missugune juhus kultuurielu arendamisel oli määramatu tähtsusega.

Nüüd on jällegi kõik korras ja Sibaverelased võivad uuesti nautida näitemängu võlusid kõigi tehniliste nõuete kohaselt. Mis sest, et eesriie on lapitud ja omab fantastilise mustri.

El. Marep

Praegu on tund, kus iga eesti mees ja naine, kas relvaga või ilma, peab teadma oma kohust.

500 kingituspakki haavatud rindevõitlejaile

Tallinna tütarlaste delegatsioon külastas Riia haiglaid

Neil päevil saabus Tallinna tagasi Riia ja Miitavi haiglais viibivaid eesti haavatuid külastanud Tallinna Noorte Maleva ligi 15-liikmeline tütarlaste delegatsioon.

Tütarlapsed eesotsas Tallinna tütarlastejuhi Vaike Mandeliga lahkusid Tallinnast 29. jaanuaril. Delegatsiooniga koos sõitsid ametialastes ülesannetes Riiga Eesti Noorte peastaabi ülem G. Kalkun ja varustusosakonna juhataja K. Väärsi, kes oma vaba aja piirides samuti külastasid eesti haavatuid.

Tütarlaste esindus viis endaga kaasa meie haavatud sõjameestele üle 500 kingituspakikese, ligi 200 raamatut ja palju muid väiksemaid esemeid.

Riiga saabunud, asuti otsekohe laatsarettide külastamisele, kus leidus eesti haavatuid. Kogusummas külastati 11 laatsaretti Riias ja üht Miitavis.

Rahvariideis eesti tütarlaste ilmumine valmistas kõikjal meie haavatuile suurimat rõõmu ja elevust. Igas haiglas esinesid tütarlapsed mitmesuguste ettekannetega ning andsid haavatuile edasi rahvusvärviliste lintidega ehitud kingituspakid. Igale pakile oli juure lisatud nimekaart paki valmistanud tütarlapse nimega.

Ettekanded toimusid enamuses haiglate saalides, neis laatsarettides aga, kus leidus suhteliselt rohkem raskemaid haigeid, esinesid tütarlapsed palatites, et võimaldada ka neile ettekannete jälgimist.

Pealeselle vesteldi iga haavatuga üksikult, andes edasi tervitusi kodumaalt ning vahetades muljeid paljude küsimuste üle.

Tütarlaste lahkumisel pöörduti kõikjal nende poole tänusõnadega ning saadeti kodumaale südamlikke tervitusi.

Nagu haavatutega jutlemisel selgus, on nad hoolitsemisega haiglates täiesti rahul. Niihästi sakslastest kui ka lätlastest haiglate personaal kohtleb meie haavatuid väga vastutulelikult.

Meeste meeleolu oli hoolimata haavatasaamisest hea, enamik neist igatseb tagasi minna oma väeossa. Iseloomustavaks näiteks selle kohta on ühe haavatu ütlus: „Ootan kannatamatult aega, mil uuesti terve olen, et iga hinna eest tagasi minna rindele oma kodumaa kaitsma.“

Sõduritele kogutud üle 6000 raamatu

Hiljuti Rahvakasvatuse Peavalitsuse poolt korraldatud raamatute kogumise aktsiooni korras on kogutud üle 6000 raamatu. Raamatud jagatakse rinderaamatukogude vahel, kuna nüüd eesti sõdurite arvu suurenemisel raamatute järele nõudmine tõuseb.

Noorte abiteenistusse suunamiseks moodustatakse nõukogu

Praegune erakordne aeg seab noortele erilisi kohustusi, mistõttu Tallinna noorte maleva juht ja Tallinna koolide esindus on alustanud noorte rakendamisega sõjalisse abiteenistusse.

Töö teostamiseks on alustatud koolinoorte registreerimisega ning ühtlasi pöördutud asutuste poole seletuse saamiseks, millistele aladele ja kui suurearvuliselt noori vajatakse. Peaeõhk noorte abitööteenistusse suunamisel jääb sõjalise tähtsusega ülesannete täitmisele.

Noori rakendatakse vajaduse korral ka sõjaväelise aparatuuri teenistusse virgatsitena ja muudena. Ühtlasi antakse neile ülesandeid omakaitseteenistuses ning valmistatakse neid ette tuletõrje alal. Peamiselt on kavatsus noortele jagada tuletõrjealaseid teadmisi tuleohu vältimiseks majade süttimisel pommirünnakutest jne.

Koolinoorte-tütarlaste peamiseks ülesandeks langeb töötamine sanitaaralal, milleks on käimas vastava-sisulised kursused. Sanitaarkursuse lõpetanud rakendatakse ravisuutuste juure vajaduse korral tööle.

Eesti Noorte peastaap koos Tallinna koolide esindusega vastaval kokkuleppel asutustega moodustab nõukogu, mille ülesandeks on selgitada, millisel alal noori kõige enam abitöödele vajatakse. Ühtlasi jääb moodustatava nõukogu ülesandeks üksikasjalike juhtnööride väljatöötamine ja noorte suunamine vajalikele töödele.

Koolinoorte registreerimine vabatahtlikusse abitööteenistusse on alanud. Seni on Tallinna 8. ja 2. gümnaasiumist ning Vesthollmi gümnaasiumist registreerinud end 255 poissi ning 170 tütarlast, millisele arvule lisandub noorte arv, kes on end registreerinud noorte malevate kaudu. Noorte registreerimine sõjalisse abitööteenistusse jatkub pidevalt.

Elo Tarm

Fanfaarid

Sünge on idakaar,
lõõskav rajude hurmas.
Meil on kaitseda kodumaa,
püha elus ja surmas.

Nurmi siin õnnistand
vaba vaimustus pürgiv:
on vaid meie nood kütismaad
ja me elujõud ürgne.

Üles nüüd, maleva,
vastu sortside väele,
haara tammise tarmuga
relvad kindlasti käele.

Sünge on idakaar,
lõõskav rajude hurmas.
Meil on kaitseda kodumaa
ja kas võita — või surra.

Eesti vabatahtlike patrull idarindel

Evakueerituile leidub küllaldaselt tööd

Narvast evakueerimiskorras ajutiselt lahkunud asutused jatkavad praegu tegevust teistes Põhja-Eesti linnades, täites peamiselt neid ülesandeid, mis on kerkinud esile muutunud olukorras. Nii on leidnud endale ajutise ulualuse osa Narvast lahkunud asutusi Tallinnas, kuna osa asub Rakveres ja üksikuid ka Jõhvis. Kavatsuste kohaselt tahetakse aga juba lähemal ajal kõik Narvas töötanud ametiasutused võimaluste piirides koondada Tallinna, mis võimaldaks paremat koostööd mitmesuguste küsimuste lahendamisel.

Narva kõigi ametiasutuste, samuti ka eraisikute evakueerimine ja koondamine Tallinna on praegu käimas ning selle ülesande läbiviimine on pandud kogu ulatuses Narva linnavalitsuse esinduste peale. Töö hõlbustamiseks on moodustatud kolm Narva linnavalitsuse esindust, mis asuvad Tallinnas, Rakveres ja Jõhvis.

Täielikult toodi Narvast ära linna muuseumi väärtuslikud kogud koos arhiivraamatukoguga. Muuseumi varad on jõutud evakueerida täies korras.

Teistest kultuuriasutustest on Narvast Tallinna üle tulnud Narva teater peagu täies koosseisus.

Tänavu tuleb maatöödega varakult alustada

Ikalduse all kannatanud taludele võimaldatakse seemnevilja saamist

Põllumajanduse Keskvalitsuses ja vastavates põllumajandusametites kohtadel on juba käimas ettevalmistused kevadisteks põllutöödeks.

Kuidas maal tänavusest kevadest loodetakse üle jõuda, selle kohta kuuleme lähemalt Põllumajanduse Keskvalitsuse nõuandejuhtajalt agr. H. Seljalt:

Kuna suur osa põllumehi ja umbes 50 protsenti meie nõuandepersonalist kodumaa kaitseks rindele siirdub, tuleb järelejääjail seda enam ühisel jõul, koostööl ning üksmeelel ületada kõik maatööl esilekerkivad raskused, külvata põlud täis ning kindlustada seega rahva toitlustamine.

Käesolev kevad on kahtlemata raskeim meie taludes. Puudus on paljust, kuid ühtlasi seisame aga ka küsimuse ees, kui meie nüüd, kõigest hoolimata ei kasuta ära kõiki viimaseid võimalusi põldude ülesharimiseks ja täiskülvamiseks, võib seista meie rahvas näljaohu ees.

Kevadine maaharimine peaks tänavu toimuma võimalikult varakult,

et tulla sellega allesjäänud vähese tööjõuga külviajaks vähegi toime.

Taludes kust peremehed on siirdunud rindele, tuleb põllud eeloleval kevadel seemendada talgute korras.

Suur ülesanne on täita ka vanemail talupidajail, kes muidu tervislikel põhjusil peaksid võima raskema töö juurest eemale jääda. Seal, kus nad ei saa aidata kevadistel põllutöödel kaasa füüsiliselt, võivad nad seda teha mõnesugusel kohas nõuga.

Agronoomiline töö eeloleval kevadel kujuneb üksteise abistamise organiseerimiseks, kusjuures konsulentidel tuleb koha peal organiseerida k õ i k olemasolevad jõud. Kui raskeim ülesanne — külvide teostamine — on täidetud, siis oleme saanud suuremast hädast üle. Koristamine ei peaks enam nii suurt muret tekitama.

Asjaomastes asutustes on praegu käsil kõigi külvitöödega seosesolevate küsimuste lahendamine.

Kuna üksikud piirkonnad Lõuna- ja Lääne-Eestis möödunud aastal kannatasid teravilja ikalduse all, siis eelmise aasta eeskujul vabastatakse kokkuostetud normitarbeviljast osa seemneviljaks. Seemnevili kuulub väljajagamisele vallavalitsuse vastava tõendi põhjal kokkuostupunktidest.

Maaviljelusvalitsuse sooviks on, et käesoleval aastal söödateraviljakultuuri rohkem liblikõielisi võetaks, mistõttu hernest, vikki, peluskit seemneks hoida tuleks, parandades seega söödabaasi ja suurendades mulla lämmastikuvarusid.

Üldiselt töövõimaluste leidmine ei tekita raskusi ja igat evakueeritut on võimalik kasutada tema eriala kohaselt. Selles mõttes ei tarvitse muret tunda ka Narva suurkäitiste töölistel, kelledele juba varem palgad välja makseti. Kaunis tunduv osa Narva töölistest on astunud kaitseteenistusse.

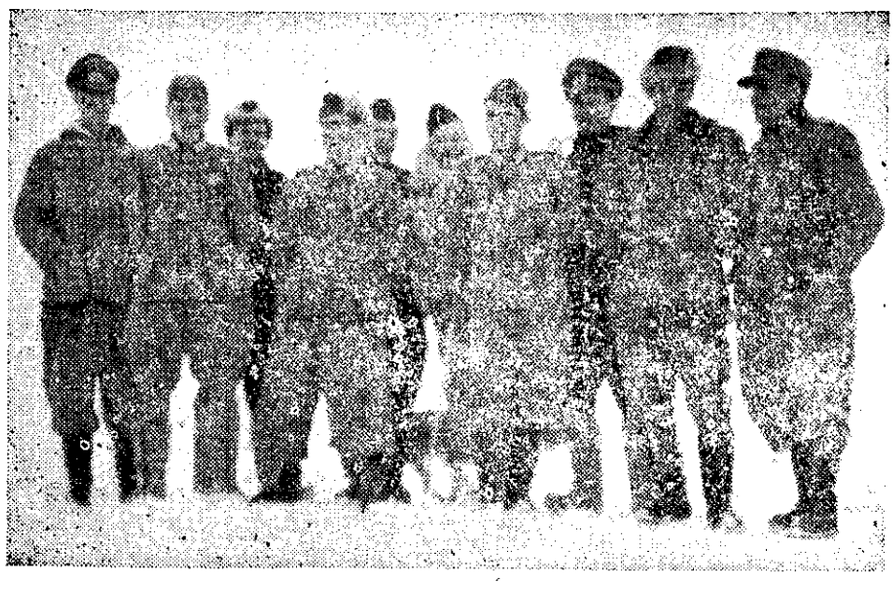

Ühe Eesti vabatahtlike pataljoni ohvitsere ja sõdureid võitluste vaheajal.

Esmaabi samariitide kaudu

ERÜ valmistab ette uusi samariite. — Tähtsad ülesanded rahvatervishoius ja esmaabi andmisel ootavad kõiki noori

Tervishoiu abipersonaali ettevalmistamiseks korraldab ERÜ samariitidekursusi ja koondab isikuid, kes juba rahuajal saanud vastava ettevalmistuse, kuid hiljem samariitide- organisatsioonist eemale jäänud.

Samariitide tegevus sai alguse Eesti Vabadussõja ajal, kui selleaegne rahva omaabiorganisatsioon „Ühistöö“ valmistas kiirkursustel ette abipersonali töötamiseks sanitaarrongidel, evakuatsioonipunktides, laatsarettides, ambulantsides, sanitaarautodel, invaliididekodudes ja toitluspunktides.

Rahuajal tõusis Eesti Punase Risti juures töötava samariitideorganisatsiooni liikmete arv kümnetuhandeni. Enamlased laostasid ka samariitide-organisatsiooni ja paljud samariidid vildi arreteerituina, küüditatuina või mobilisatsiooni ettekäändel vägivaldselt Eestist ära.

ERÜ vabatahtlike kaastöölistena on samariitide-organisatsiooni ümber koondunud jälle palju tuhandeid ohvrivalmis noori, kes seni on osutanud hinnatavat abi enamlaste poolt eestisse toodud silmahaiguse (trahhooma) vastu võitlemisel, vaenlase õhurünnakute ohvrite abistamisel, evakueerimiste puhul, rahvakogumistel esmaabi andmisel jne. Samariidid moodustavad ülemaaliselt kodanliku õhukaitse sanitarteenistuse võrgu. Nad ilmuvad õhurünnakute puhul pommitatud kohtadesse, annavad vigastatuile esmaabi ja aitavad neid toimetada ravimisele.

Organisatsiooniliselt väikseima-üksuse — esmaabi tegevkonna — moodustab kolm samariiti. Samariitide rühmas on 3—4 jägu, 4—5 rühma moodustavad salga ja sama palju salku samariitide koonduse.

Tõhusat abi on samariidid annud vaenlase pommitusrünnakute all kannatanud kaaskodanikele Narvas, Tartus ja Tallinnas. Korduvalt on samariidid osutanud kõrget kohusetunnet ja ohvrivalmidust. Näiteks on Pääsküllas elunevad samariidid öösel liiklusvahendite puudusel tulnud jala Tallinna, et abistada vigastatuid. Teistes kohtades on samariidid vigastatuile esmaabi andmisel sidumismaterjali puudusel abiks võtnud enda isikliku voodipesu jne.

Samariidid on olnud abiks haigetele, kellel puuduvad põetajad, samuti emadele, kelle lapsed vajavad hoolitsus- ja järelevalvet. ERÜ korjandustel ja teistel aktsioonidel on samariidid aktiivselt kaasa löönud.

Samariitide tegevuses saavad noored omandada teadmisi ja oskusi, mida nad võivad rakendada nii eneste ja oma perekonnaliikmete kui ka kõigi kaaskodanike kasuks. Praegune silmapilk nõuab, et enda vabatahtliku tööjõu ja oskused annaksid rahva tervishoiu teenistusse ka need samariidid, kes enamlikul aastal samariitide-organisatsioonist eemale jäänud. Noored, kes peavad rahulduma kiirkursustel omandatud teadmistega ja oskustega, ootavad eneste ridadesse rahuaegse ettevalmistusega ja suuremate kogemustega endiseid samariite.

Iga korralik eesti mees peab teadma, et ta koht on rindel ja relva juures

Tabati petturite jõuk

Kriminaalpolitseil on õnnestunud tabada petiste jõuku, mille liikmed esinesid kriminalistidena ning teostasid läbiotsimisi ja konfiskeerimisi, kusjuures nad andsid välja vale tõendeid ja käskisid kahjusaajaid pöörduda Saksa julgeolekupolitsei poole kahjutasu saamiseks.

Kodanike tähelepanu juhitakse sellele, et kõigil politseiametnikel, kes on õigustatud teostama korterite läbiotsimisi ja konfiskeerimisi, peab ligi olema vastav tõend. Kahtluse korral tuleb nõuda selle tõendi ettenäitamist.

RADIO

PÜHAPÄEV, 13. VEEBRUAR 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.30 Hommikukontsert (ülek. ja hpl). 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Päevauudised. 7.30 Põllumeestele: Liblikõieliste taimede kasvatamise laiendamise vajadusest ja võimalustest. (Tartu Ülikooli taimekasvatuse katsejaama juhataja prof. dr. Nikolai Rootsi). 7.45 Rõõmus algus (hpl.) 8.45 Landesdienst Ostland. 9.00 Kaunid palad, mis meid rõõmustavad (hpl.) 10.00 Päevauudised saksa keeles. 10.10 Jumalateenistus Pärnu Elisabeti kirikust. Jutlustab õp. Harry Nuudi. (Ülek. Pärnust). 11.30 Kammermuusika. Joh. Brahms: Keelpillikvartett a-moll ja eesti kõmponistide laule. Kst.: Jaan Haabjärv, tenor (Heliülesvõte 26. I 44 „Estonia“ kontsertsaalist, mgn). 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Ringhäälingu suur orkester Leo Tautsi juhatusel). 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.15 Landesdienst Ostland. 14.30 Lastele: „Väike kapral“, jutuke Vabadussõjast. 14.45 Ooperimuusika. „Hans ja Grete“, Engelbert Humperdincki muinasjutuooper (mgn.) 16.15 „Võitlus Peipsi sortsidega“, „Kalevipoja“ XII loost. 16.30 Eesti lauljaid (hpl). 16.45 Päevauudised ja saatekava üle-vaade. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.15 Mida sõdurid soovivad (Ülek. Berliinist). 18.00 Külastame eesti teatreid (III). Pärnu: Läbilõige „Endla“ teatri tööst. Kst.: Endla teatri solistid ja näitlejad ning teatri orkester Voldemar Tago juhatusel. (Ülekanne Pärnust). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Vana tantsumuusika (hpl.) 21.00 Päevauudised. 21.15 Tuhat lõbusat nooti (Ringhäälingu tantsukapell VI. Saposchnin juh.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. 22.15 Operetihelisid (Ringhäälingu tantsukapell VI Sapošnini juh.) 23.00 Kirev päevalõpp (hpl). 24.00 Saatelõpp.

ESMASPÄEV, 14. VEEBRUAR 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikukontsert (ülek. Berliinist) 8.00 Heliplaadid. 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepaus. 11.30 Lõbusalt ja hoogsalt (hpl.) 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika (Riia ringkonnapolitsei puhkpiliorkester Janis Rabe, juh. Werner Franz Kaiseri kapell ja hpl.) Ülekanne Riiast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.10 Landesdienst Ostland. 14.20 Rõõmus ringmäng (Ringhäälingu tantsukapell VI. Sapošnini juhatusel) 15.30 Perenaistele. 16.00 Muusika pärastlõunaks (Ringhäälingu ajaviite orkester Paul Karpi juhat.) Kell 17.15 kannab saate üle ka Riia saatja. Vaheajal kell 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 18.00 Vestlus raamatukapi juures (4): Eesti talupoja romaanist. Käsikiri: Marta Sillaots. 18.20 Väike klaverimuusika (Olev Roots klaver). 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.15 Rindereportaaže (ülek., saksa keeles). 19.30 Muusika (ülek.) 19.45. Politiline loeng (ülekanne, s. k.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduri tund (Tantsuviise. Mängib Ringhäälingu tantsukapell, VI. Sapošnini juhhatusel). 21.00 Päevauudised. 21.15 Igale midagi (ülek. Leipzigist). 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

TEISIPÄEV, 15. VEEBRUAR 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek). 7.00 Päevauudised saksa keeles 7.15 Kirev varahommik (hpl.) 8.30 Põllumeestele: Laudasõnniku talvisest väljaveost ja kadude vältimisest. (Konsulent Meinhard Karelson). 8.45 Päevauudised 9.00 Päevauudised saksa keeles. 9.10 Landesdienst Ostland 9.25 Saatepaus. 11.30 Eesti sõduritund. Kst.: Instrumentaal- ja vokaalsolistid. (Heliülesvõte 10. 2. 44, mgn.) 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Lõunamuusika. (Ringhäälingu tantsukapell Leo Tautsi juhatusel ja hpl.) Saate kannab üle ka Riia saatja. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.10 Landesdienst Ostland 14.20 Rõõmsaid viise (Ringhäälingu tantsukapell Leo Tautsi juhatusel). 15.00 Kuidas see Teile meeldib (hpl.) 16.00 Muusika pärastlõunaks (hpl). 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised ja saatekava ülevaade saksa keeles. 17.10 Solistidekontsert (Laine Stim, tšello, Eva Hangelaid, klaver ja Walter Brangenburg, bass). 18.00 „Kapten Kaudre“, August Gailiti romaanist „Isade maa“. 18.15 Väike vahemäng. (hpl.) 18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.00 Saatekava veste. 19.15 Rindereportaaže. (ülek., saksa keeles). 19.30 Muusika (ülek.) 19.45 Politiline loeng (ülek. saksa k.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduri tund (Sõdurid lõbustavad sõdureid). 21.00 Päevauudised. 21.15 Õhtu Viinis (hpl.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. Järgnevalt saatelõpp.

KAOTATUD statistarbeainete kaardid 28. ja 29. periood kahele isikule ja osturaamatud Rudolf ja Angela Ventsel. Palutakse ära tuua ehk saata Paide politsei jaoskonda.

Palun seda isikut, kes 3. veebr. õhtul võttis Paides asuvast Simsoni veskist temale mitte kuuluva LOOMAJAHUKOTI, seda viibimatult tagasi tuua K. Karelsonile, Paide v. Kriilevälja k. Jahukoti mittetagasitoomisel annan asjale seadusliku käigu.

JÄRVA TEATAJA Nr. 19
Laupäeval, 12. veebruaril 1944. a. Lhk. 4

Igaühe kohus on praegu ise pakkuda end võitluseks

Evakueerunud õppejõududel tuleb end registreerida

Haridusdirektooriumi koolivalitsuse sellekohase teadaande põhjal tuleb õppejõududel, kes sõjaolukorra tõttu oma senisest teenistuskohast on evakueerunud, end registreerida uuele elukohale vastavas maa- või linnakoolivalitsuses.

Õppejõud on kohustatud oma koolivalitsusele teatama niihästi uuest elukohast kui ka teenistuskohast, kuhu nad on tööse rakendatud.

Gümnaasiumide ja kutsekoolide õppejõududel tuleb teatada oma aadress Haridusdirektooriumi Koolivalitsusele, Tallinnas, Tõnismägi 11, telef. 453-45.

Kooliinspektorite õppereis Saksamaale

Möödunud nädala lõpul jõudsid Saksamaalt Eestisse tagasi Eesti kooliinspektorid, arvult 14 inimest, kes viibisid Saksamaal erialalisel õppereisil. Eestist lahkusid koolide inspektorid 9. jaanuaril ning seega vältas õppereis Saksamaal ligikaudu 4 nädalat.

Õppereisi eesmärgiks oli mitmesuguste saksa koolitüüpidega ja kasvatusasutuste tööga tutvumine. Peale tavaliste normaalalgkoolide külastati mitmesuguseid erikoole, kus õpivad kõnehäiretega, puuduliku kuulmisega ja nõrga edasijõudmisega lapsed.

Karistati omavoliliselt töölt lahkujaid

Pihkva piirkonnakomissari otsusega karistati Järvesuu valla elanikke Vassili Küttimetsa ja Stepan Aidamäge omavoliliselt töökohast lahkumise eest. Esimest karistati 300-rmk. rahatrahviga või selle mittetasumisel 20-ööpäevase kinnipidamisega, ja 30-ööpäevase vangimajaga, kuna teisele määrati 250 rmk. rahatrhvi (mittetasumisel 17ööpäeva vangistust) ja 30 ööpäeva vangistust.

Marutõbised metsloomad

Idaalal on esinenud marutaudi juhtumeid. Juurdlusel selgus, et marutaud on tabanud mitte üksi koeri, vaid ka kiskjaid metsloomi, nagu hunte, mäkri ja enneköike rebaseid. Need muutuvad ümbruskonnale ohtlikuks, tungivad taludesse ja hammustavad koduloomi ning koguni inimesi. Seetõttu on jahimeestele kohuseks tehtud hävitada ümberhulkuvaid peremeheta koeri, rebaseid ning mäkri.

Abjast rohkesti lugemismaterjali Eesti haavatutele

Jõulude ajal käis Viliandist üks delegatsioon Riias külastamas Eesti haavatuid. Selpuhul haavatud sõdurid avaldasid soovi, et neile kodumaalt saadetaks raamatuid ja ajakirju.

Sellest mõttest on väga agarasti kinni haaranud ERÜ Abja ringkonnajuht, kelle organiseerimisel Abjas on kokku toodud rohkesti väärtuslikke raamatuid ja muud lugemismaterjali. Raamatute edasisaatmine haavatutele leiab aset lähemal ajal.

Marta Schmiedehelm doktoriks

Viimasel filosoofiateaduskonna doktoripromotsioonil Tartu ülikooli naistekliinika auditooriumis kaitses doktori väitekirja mag. phil. Marta Schmiedehelm teemal „Das Gräberfeld am Jaskowska-Masuren. Studien zur West-Masurischen Kultur der römischen Eisenzeit, I Teil“. Ametliku oponendina esines prof. H. Moora.

A. Adson 55-aastane

Neljapäeval pühitses oma 55. sünnipäeva Võrumaalt pärinev kirjanik ja murdelaulik Artur Adson, kes üldsusele saanud eriti südamelähedaseks oma võrumurdelise ja Sänna motiivides luulega. Adson on kandnud võru murde kogu Eestisse ja kirjandusloost ei kao „Sänna trubaduuri“ nimetus mitme sajandi vältel.